mortem,ut eos auriga præſidēs nullo freno diſciplinæ ua
leat cohibere. Deberēt utiqꝫ in domo dei ad cultū diuini
honoris ſup oēm ornatū tanquā uas aureū refulgere. Cur
aūt qui ab ipſis primis rudimentis infantiæ educati ſunt
tāta cura,tātoqꝫ labore,niſi ut fortes in bello facti,contra
mundū & eius cōcupiſcētias,cōtra carnē & eiꝰ deſideria,
cōtra diabolū & eius multiplicia tentamenta uiriliter pu-
gnent? Sed quod admirādū eſt & dolēdū, plus eis quàm
cæteris grauis & auſtera uidetᷣ diſciplinæ regula. Quare
hoc,niſi qa ſecularē magis diligunt uitā? Certe uel nullꝰ
uel rarus inter eos inuenitᷣ qui libenter ſequatᷣ antiquorū
patrū inſtituta,& maiorū uitā diligat:aut quia labor eum
terret,aut qa in lubrica ætate difficilior eſt abſtinētia, aut
quia alacri adoleſcētiæ uidetᷣ uita obſcurior,& ideo ad ea
cōuertuntᷣ ſtudia quæ plauſibiliora arbitrātur.Præſentia
q̄ppe plures quàm futura p̄ferunt,ſed meminiſſe debēt qa
nō p̄ſentibus ſed futuris militamus.Vnde quò præſtātior
cauſa,eò debet eſſe cura attētior.Infœlix q legē uitæ & di
ſciplinæ abijcit, & maiorū gubernari magiſterio refugit.
Iſte uerò nō ſm deū,ſed ſm ſe uiuit, q ſi poterit eſt cū qbꝰ
uult,p̄git quo uult & quātū uult,ridet & iocatᷣ inter quos
& ubi & qñ uult. Poſtremò q̄cq̄d naribus ſuaue eſt,q̄cq̄d
tactui blandū, q̄cq̄d oculis delectabile, q̄cq̄d cæteris ſenſi
bus carnis ſuæ iucūdū,exercet ac ſequitᷣ. Ille uerò qui ſm
deū uiuit,non qđ cū carnalr̄ delectat, ſed qđ ſpūalr̄ ædifi
cat facit: & q̄cq̄d cupit aut agit,non uult ex ſua ſed ex dei
uolūtate,maiorūqꝫ ſuorū iuſſiōe p̄cedere. Nemo tñ poſi-
tus in adoleſcētiæ uel intēperantiæ lubrico, de ſui cōuer-
ſiōe deſperet.Oleaſter eñ oliuæ incertꝰ amiſſa amaritudi
ne efficitᷣ fructuoſus. Si ergo agricultura cōuertit ſtirpiū
qualitatē, nónne ſtudia doctrinæ & diſciplinæ aſſiduitas
mitigare p̄nt quaslibet ægritudinis paſſiōes? Sed ne pue
rilis uita uarijs lapſibꝰ uitietᷣ oportet teneros aīos p̄fatis
diligēter mācipare uirtutibꝰ,quatenꝰ bona cōſuetudo cū
ætate ſilr̄ accreſcat.Vt igitᷣ clarius pateſcat quāta & qualis
uirtꝰ ſit uerecūdia,p̄ris Ambroſij magna ex parte ponamꝰ
ſenſus & uerba:ne ſi fortè me paruipēderint ſtultū homū-
tionē,magnū Ambroſiū,imo ī Ambroſio Xp̄m, nō aude
ant ſpernere.Sic eñ ille ait inſtruēdorum morū magiſter:
Eſt aūt bonorū adoleſcētiū timorē dei habere,deferre p̄ri
bꝰ honorē,caſtitatē tueri, nō aſpnari humilitatē, diligere
clemētiā ac uerecūdiā:quæ ornamenta ſunt minori ætati.
Vt eñ in ſenibꝰ grauitas,in iuuenibꝰ alacritas:ita in pue-
ris adoleſcētibꝰ uerecūdia uelut quadā dote cōmendatur
naturæ.Quàm pulchra uirtꝰ uerecūdia,& ſuauis gr̄a,quæ
nō ſolū in factis,ſed etiā in ipſis ſpectatᷣ ſermonibꝰ, ne mo
dum p̄grediaris loquendo,ne q̄d indecorū ſermo reſonet
tuus.Speculū eñ mētis plerūqꝫ in uerbis refulget.Ipſum
ſonū uocis librat modeſtia,ne cuiuſquam offendat aurem
uox incōpoſita. Deniqꝫ in ipſo canēdi genere prima diſci
plina uerecundia eſt:imo etiā in oī uſu loquēdi, ut ſenſim
q̄s aut pſallere aut legere aut poſtremò loqui incipiat, ut
uerecūda principia cōmēdent p̄ceſſum. Eſt eñ in oculis
uerecūdia,qua p̄hibetᷣ boni adoleſcētis pudica aīa intue-
ri & alloq̄ fœminas,nō ut execretᷣ ſexū,ſed ut fugiat uitiū.
Plurimū aūt p̄ficit ad tuitionem caſtitatis cuſtodia oculo
Matt.5. rū.Multi uerò perierūt p̄pter ſpeciē carnis.Vñ dñs. Qui
uiderit mulierē ad concupiſcēdū eā:iām mœchatus eſt eā
in corde ſuo.Bonæ indolis adoleſcentes in monaſterio ui
uētes,ita ſe omī ſtudio cōſeruent,ut adoleſcētiā ſuā nulla
libidinis ſorde cōmaculēt,ut ad altare Xp̄i quaſi de thala
mo uirgo p̄cedāt.Quorū tanta animi debet eſſe mūditia,
ut præ nimia uerecūdia ne ſermonē q̄dē audire uelint uel
locū īpudicū.Et ne incētiuis naturalibꝰ ſuperentᷣ,neceſſe
eſt ut laſciuiēs caro eorū crebris frāgatᷣ ieiunijs. Meliꝰ eſt
eos ſtomachū dolere,quàm mētē.Beatꝰ planè adoleſcens
qui caſtus perſeuerat & corpore & mēte.Huic p̄culdubio
caro & ſanguis redēptoris noſtri efficitᷣ ſalus & uita.Sunt
& q p̄pter humanā cōfuſionē,ſine reſpectu diuini timoris
pleni ſordibꝰ audacter ſe ingerūt tātis myſterijs.Audiant
aūt qđ ſcriptū eſt.Hō uidet in facie:deꝰ aūt in corde.Sed

illi plus metuūt hoīes,quàm deū.O cæca temeritas,ô dei
mira patiētia. Nūq̄d eñ tantū peccauerūt uel quos ignis
cōſumpſit,uel quos terra abſorbuit? Nunq̄d tale ſcelus fi Leui.10.
liorū Aarō,alienū ignē offerētiū,quale eſt iſtorū qui tam
terribilia ſacra ſumūt ſibi ad mortē? Etem̄ ſic uiuēdum eſt
ut panē illū ſuperſubſtātialē ſemp accipe ualeamus:qa uæ
ei q ſe alienū fecerit ab eo.Et multū uæ illi qui ſpurcus &
īmūdus acceſſerit.Vtrobiqꝫ grāde periculū. Ideo magna
neceſſitas inſtat ne idigni inueniamur.Quapropter tenē-
da eſt in oībꝰ uerecūdia pudicitiæ comes, cuius ſocietate
caſtitas ipſa tutior erit. Bonꝰ eñ regēdæ caſtitatis pudor
eſt comes,q ſi repellat prima pericula,pudicitiā uulnerari
nō ſinit.Etm̄ iuerecūdis oculis,& laſciuis ſermonibus,li-
bidinoſus animꝰ dep̄rehēditᷣ:& p exteriorē hoīem interio
ris hoīs uita mōſtratᷣ. Multa & dura corpis bella ſuſtinet
adoleſcētia, & calore ſanguinis iflammata,ut euadere poſ
ſit,oī indiget cuſtodia.Quāto plura ſunt quæ impugnant
pudicitiam,tanto maiora ſunt præmia:quia ubi maior la-
bor:ibi merces erit amplior.Amatores aūt uerecūdiæ ſu-
mant exēplū de matre dñi,quæ quāuis eſſet mitiſſima: tñ
præ uerecūdia ſalutantē ſe angelū non reſalutauit.In ipſa
uerò orōne noſtra multū uerecūdia placet,multūqꝫ cōci-
liat gr̄æ apud dñm noſtrū. Nónne hæc p̄tulit publicanū, Luc.18.
& cōmendauit eū:qui nec oculos ſuos audebat ad cælū le
uare? Ideo iuſtificatᷣ dñi iudicio plus quàm ille phariſeus,
quē deformauit p̄ſumptio.Oremꝰ & nos inquantū poſſu
mus in incorruptiōe quieti & modeſti ſpūs,q eſt ante deū
locuples.Paulꝰ quoqꝫ cū orōnē deferri p̄cepit,cū uerecun 1.Tim.2.
dia & ſobrietate:primā hanc & quaſi præuiā uult eſſe ora-
tionis futuræ,ut non glorietᷣ peccatoris oratio, ſed quaſi
colore pudoris obducta,quo plus defert uerecūdia de re-
cordatione delicti, eò uberiorē mereatᷣ gratiā. Eſt etiā in
ipſo motu,geſtu,inceſſu,tenēda uerecūdia.Habitus enim
mētis,in corpis ſtatu cernitᷣ.Hinc hō cordis noſtri abſcō-
ditus,aut leuior,aut iactantior,aut turbidior, aut ecōtra
grauior,& cōſtātior,& purior,& maturior æſtimatᷣ. Itaqꝫ
uox quædā animi eſt corpis motꝰ. Sæpe eñ per inceſſum
p̄ditᷣ q̄lis ſit animꝰ.Lucet q̄ppe in quorūdā inceſſu imago
leuitatis,ſpecies quædā ſcurrarū p̄curſantiū.Sunt eñ qui
ſenſim ambulādo imitantᷣ hiſtrionicos geſtꝰ,& quaſi quæ
dam fercula pomparū,& ſtatuarū motus nutātiū: ut quo-
tieſcūqꝫ gradū trāsferūt,modulos quoſdā ſeruare uideatᷣ.
Nec curſim ambulare honeſtū arbitror, niſi cū cauſa exi-
git alicuiꝰ p̄iculi uel iuſtæ neceſſitatis.Nā plerūqꝫ feſtinā
tes anhelos uidemꝰ torquere ora qbꝰ ſi deſit cauſa feſtina
tionis neceſſariæ,fit neuus iuſtæ offenſiōis.Sed nō de his
dico qbꝰ rara p̄peratio ex cauſa naſcitᷣ,ſed qbꝰ iugis & cō
tinua in naturā uertitᷣ.Nec ī illis ergo tāquā ſimulacrorū
effigies p̄bo,nec ī iſtis tāquā excurſorū ruinas.Eſt ei greſ
ſus p̄babilis,ī quo eſt ſpēs authoritatis,grauitatis pōdus
trāq̄llitatiſqꝫ ueſtigiū:ita tñ ſi ſtudiū deſit atqꝫ affectatio,
ſed motꝰ ſit purꝰ & ſimplex.Nihil eñ fucatū placet.Motū
aūt natura informet. Si quid ſanè in natura uitij eſt:indu
ſtria emēdet:ut ubi ars deeſt,nō deſit correctio. Qꝫ ſi etiā
iſta ſpectēt itineri,quanto magis cauendū eſt ne q̄d turpe
exeat de ore? Hoc eñ grauiter coinq̄nat hoīem.Nō enim
cibus coinq̄nat,ſed iiuſta obtrectatio, ſed uerborū obſcœ
nitas.Hæc etiā uulgo pudori ſunt. In nr̄æ uerò religiōis
p̄poſito,nullū uerbū incutiat uerecūdiā,quod inhoneſte
cadat.Et non ſolū nihil ipſi indecorū loq̄,ſed nec aurē q̄dē
debemus hmōi p̄bere dictis:qa quē delectat audire,alterū
loq̄ p̄uocat. Audire quoqꝫ qđ turpe ſit,pudori maxīo eſt:
uidere uero ſi quid hmōi fortuitu accidat, quāti horroris
eſt? Quod ergo in alijs diſplicet,nunq̄d pōt in ſeip̄o nō di
ſplicere? Nec ip̄a natura nos aliter docet:q̄ pfecte q̄dē oēs
partes noſtri corpis explicauit,ut & neceſſitati conſuleret
& gratiā uenuſtaret:ſed tñ eas q̄ decori ad aſpectū forēt,ī
q̄bus formæ apex q̄ſi ī arce quadā locatus, & figuræ ſuaui
tas,& uultus ſpēs emineret,operādiqꝫ uſus eſſet paratior:
obuias atqꝫ aptas reliq̄t.Eas uero q̄bus eſſet naturale ob-
ſequium neceſſitatis;ne deforme ſui p̄berent ſpectaculum
partim

Partim tanquam in ipſo emēdauit atqꝫ abſcōdit corpore:
partim docuit atqꝫ ſuaſit tegendas. Nónne igitur ipſa na
tura magiſtra ſit uerecundiæ? Cuius exemplo modeſtia id
qđ in hac corporis noſtri fabrica abditū reperit, operuit
& texit.Ergo naturæ opifex ſic nr̄æ ſtuduit uerecūdiæ,ſic
decorum illud & honeſtū in noſtro cuſtodiuit corpore,ut
ductꝰ quoſdā atqꝫ exitus cuniculorū noſtrorū poſt tergū
religaret,atqꝫ ab aſpectu nr̄o auerteret, ne purgatio uen-
tris uiſum oculorū offenderet. De quo pulchre ait ap̄ls.
1.Cor.12 Quæ uidentᷣ (inq̄t) corporis noſtri mēbra infirmiora, ne-
ceſſariora ſunt & quæ putamus ignobiliora mēbra corpo
ris eſſe:eis abūdātiorē honorē circūdamꝰ, & quæ inhone
ſta nr̄a ſunt,abūdātiorē honeſtatē habēt. Etem̄ imitatiōe
naturæ induſtria auxit gratiā, ut nō ſolū abſcōdamus ab
oculis:uerūetiā quæ abſcōdenda accepimus,eorū indicia
uſuſqꝫ mēbrorū ſua appellatiōe nūcupare,indecorū pute
mus.Deniqꝫ ſi caſu aperiantᷣ hæ partes,cōfunditᷣ uerecun
dia:ſi ſtudio,impudentia eſtimatᷣ. Cū igitᷣ in quibuſdā hu
manis mēbris tāta ſit deformitas, ut noīari magna ſit ue-
recūdia:heu quàm turpes illi ſunt & quàm īpudētes q has
ſecretas partes corpis nō ſolū deſiderātes cernūt, ſed etiā
ſtudioſe tangunt? Pudet me ac piget illorū facta referre in
quibꝰ regnat ſodomitica libido:qbꝰ ſic iratꝰ eſt deꝰ,eiꝰqꝫ
iuſto iudicio ita traditi ſūt in reprobū ſenſum,ut maſcu-
lus ī maſculū turpitudinē operetᷣ. Nónne deteriores bru-
tis ſunt effecti aīalibꝰ qbꝰ nō eſt intellectꝰ? Si eñ Chā qui
nudatū patrē uidēs riſit,in filio maledictus eſt:qua iſti ma
ledictiōe feriuntᷣ q deſiderio peccādi ſuā aliorūqꝫ turpitu-
dinē detegere nō erubeſcūt? Vtinā uiderent quātū flagi
tijs talibꝰ deū offendūt.Sūt etiā q pulchros hoīes (deſpe-
ctis deformibus) amāt & laudāt,ſuſcipiūt & honorāt.Illi
eñ qui ſanos habent oculos, ſolā animi pulchritudinē in
hoīe diligūt & reuerentᷣ. Qualis eſt aūt iſta pulchritudo:
quā leuis febricula perdit, & rugoſa ſenectus ita diſſoluit
ut nec fuiſſe putetᷣ? Et tñ ſunt q habētes hāc extolluntᷣ: &
cū ſint uacui uirtutibꝰ, per hāc ſolā glorioſos ſe arbitrātᷣ.
Nos certè in pulchritudine locū uirtutis nō ponimꝰ:gra
tiam tñ nō excludimꝰ: qa uerecūdia etiā uultus ipſe ſolet
pudore ſuffundere,gratioreſqꝫ reddere. Vt artifex in ma-
teria cōmodiore meliꝰ operari ſolet, ſic uerecūdia in ipſo
quoqꝫ corpis decore plus eminet:ita tñ,ut ipſe nō ſit affe
ctatus corpis decor,ſed naturalis,ſimplex,neglectꝰ magis
quàm expetitꝰ: nō p̄cioſis & albētibꝰ adiutus ueſtimētis:
ſed cōibꝰ,ut honeſtati uel neceſſitati nil deſit: nil accedat
nitori. Vox ipſa nō remiſſa,nō fracta,nihil fœmineum ſo-
nans (qualē multi grauitatis ſpecie ſimulare cōſueuerūt)
ſed forma quādā & regulā ac ſuccū uirilē reſeruās.Hoc eſt
eñ pulchritudinē uiuēdi tenere,cōuenietia cuiqꝫ ſexui &
perſonæ reddere.Hic ordo geſtorū optimꝰ:hic ornatꝰ ad
omnē actionē accōmodus. Sed ut molliculū & infractum
uocis ſonū aut geſtū corpis nō p̄bo:ita neqꝫ agreſtem ac
ruſticā naturā imitādā eſſe cenſeo.Eius diſciplinæ formu-
la effigies honeſtatis eſt. Imitetᷣ pius adoleſcens ueſtigia
Nota. Iſaac & Ioſeph.Sit uerecundus,caſtus,ſimplex & ſobrius
humilis,obediēs,patiēs,& remiſſor iniuriæ.Faciat ut Da
niel & tres pueri:ſtudeat ſapiētiæ, & non det ſe illecebris
gulæ.Pinguis uēter nō gignit tenuē ſenſum.Fugiat ebrie
tatē tāquā uenenū.Si religioſus & ſapiēs uult eſſe,nūquā
uinū redoleat ne audiat illud philoſophi.Hoc nō eſt oſcu
lum porrigere:ſed uinū p̄pinare.Amet ſc̄tārū ſcripturarū
ſcientiā,ne mens eiꝰ uel uanis uel laſciuis cogitatiōibꝰ pa
teat.Beatꝰ q diuinas ſcripturas legēs,uerba uertit in opa.
Sit abſtinēs irarū,& fugitans litiū,ut bonis pollere mori-
bꝰ hoc indicio cōprobetᷣ:ſicqꝫ ſe exhibeat,ut ſeniores in-
ter quos habitat,dū admiratᷣ uitā,nō ſinatᷣ deſpicere æta-
tē.Sit inter fratres coæquales ſuos primꝰ ī ope,extremꝰ ī
ordine:& ita ſingulis uirtutibꝰ inſtet,ut nulli eorū ſecun
dus inueniatᷣ.Delectat me adhuc in partibꝰ demorari uere
recūdiæ:qa ad eos loquor q adhuc bona eius ex ſemetip̄is
nō recognoſcūt,aut dāna neſciūt. ¶ Ordo quidē uitæ te-
nendus eſt.Et à uerecundia prima quadam fundamēta du

cantur:quæ ſocia ac familiaris eſt mentis placiditati: pro-
teruiā fugiēs:ab omni aliena luxu:ſobrietatem diligit:ho
neſtatē fouet:decorū nil req̄rit. Sequatᷣ cōuerſationis ele-
ctio, ut adiunganṫ p̄batiſſimis q̄buſqꝫ ſenioribus. Nā ut
æqualiū uſus dulcior,ita ſenū tutior eſt,q magiſterio quo
dā & ductu uitæ colorāt mores adoleſcentiū,& uelut mu-
ricæ p̄bitatis inficiūt. Nēpe ſi hi q ſunt ignari locorū cū
ſolertibꝰ uiarū iter adoriri geſtiūt:quāto magis adoleſcē
tes cū ſenibus debent nouū iter ſibi aggredi: quominus
errare poſſint,& à uerò tramite uirtutis deflectere? Nihil
enim pulchrius quàm eos & magiſtros uitæ habere & te-
ſtes.Pulchra itaqꝫ copula ſeniorum atqꝫ adoleſcentiū.Alij
teſtimonio:alij ſolatio ſunt. Alij delectationi:alij honori.
Legitᷣ ꝙ Barnabas Marcū aſſumpſit,Paulꝰ Silā & Timo- Actu.15.
theū & Titū,ut ſeniores cōſilio p̄ualerēt:iuniores miniſte
rio. Patet nāqꝫ ꝙ nulla ars diſcitᷣ abſqꝫ magr̄o. Si eñ aīa-
lia,& feræ & aues & apes duces habēt, & principes ſuos
ſequuntur:quanto magis hoīes ſine doctore & rectore eē
nō poſunt.Inde cauēdū eſt ne adoleſcētiores & paruuli ſi
ne duce ingrediantᷣ uiā quā nūquā ingreſſi ſunt,& ī partē
alterā declinātes errores patiantᷣ:ſi uel plꝰ uel minꝰ ambu-
lantes quàm neceſſe eſt aut currētes laſſentᷣ,aut moram fa-
ciētes obdormiāt.Plerūqꝫ & uirtutibꝰ pares,diſpares æta
tibꝰ,ſui delectātᷣ copula:ſicut delectabantᷣ Petrꝰ & Ioānes.
Nā adoleſcētē legimꝰ Ioānē:quāuis nulli ſeniorū in uirtu
te fuerit ſecūdus.Erat eñ ī eo ſenectꝰ uenerabilis morū & Mar.14.
cana prudētia uirtutū oīm.Magnū eñ huius uitæ ſolatiū
eſt, ut habeas cui pectus tuū aperias:cū quo arcana parti Nota.
cipes:cui cōmittas ſecreta cordis tui, ut ames & ſequaris
eū,q tibi paterna pietate ī triſtibꝰ cōpatiatᷣ,ī p̄ſecutiōibꝰ
adhortetᷣ,& ī p̄ſperis gratuletᷣ.Fœlix talis ſocietas taliſqꝫ
amicitia:qa nihil eſt ī rebus hūanis pulchrius. Teneamus
ergo uerecūdiā, uel eā quæ ad totius uitæ ornatū nos at-
tollit modeſtiā.Magna aūt eſt modeſtia īdiuidua uerecū-
diæ ſocia:quæ cū ſit ſui iuris remiſſior,nihil uſurpās nihil
uēdicans,& quodāmō intra uires ſuas contractior,diues
eſt apud deū.Verecunda medeſtia,& modeſta uerecundia
eſt:quæ nulli inſidias machinatᷣ:læſa nō iraſcitᷣ:& cunctos
ſimplr̄ reſpiciēs,de nullo ſiniſtrū aliq̄d ſuſpicatur. Hāc te
neamꝰ pueri,hāc diligamus:& ut eā ſemp habere poſſimꝰ
fugiēda eſt nobis familiaritas & cōfabulatio eorū q̄ turpi
ter & indiſciplinate uiuūt.Taliū aūt īfinitus eſt numerus.
Habet ſanè ſuos ſcopulos uerecundia, non quos ipſa in-
uehit,ſed quos ſæpe incurrit. Si in tēperātiū incidas con
ſortia,qui ſub ſpæcie iucūditatis uenenū infundit bonis.
Hi ſi aſſidui ſunt,maxime in conuiuio,ludo,riſu, ac ioco,
eneruāt grauitatē illam uirilē,& animos pueriles corrum
punt,atqꝫ ſuis malis aſſuefaciunt. Caueamus itaqꝫ ne dū
relaxare animū uolumus,ſoluamꝰ omnē harmoniā: quaſi
concentū quendā bonorum operū.Vſus eñ cito inflectit
naturā.Quàm multos ſtultorū ſocietas decipit? Quid no
bis cū fabulis,riſu, & ioco? Nā licet interdū honeſta ioca
ſuauia ſint:tñ ab eccleſiaſtica aberrāt regula. Qm̄ quæ in
ſcripturis ſanctis nō reperimus,quō uſurpare poſſumus?
Cauēda ſunt eñ oīa quæ inflectere p̄nt grauitatē p̄poſiti
noſtri noſtræqꝫ p̄feſſionis.Væ uobis qui ridetis:qa flebi- Lucæ.6.
tis uos,dñs ait.Nos ridēdi materiā req̄rimus,ut hic ridē-
tes,illic fleamus ¶ Ipſum nanqꝫ dñm fleuiſſe legimus. Nō Luc.19.
ſolū profuſos,ſed etiā oēs iocos arbitror declinādos:niſi
fortè plenū grauitatis & gratiæ ſermonē eſſe,idecorū eſt.
Ingemiſcēdū eſt aūt iugiter, & poſtpoſita ſecuritate lugē
dum:ne à deo deſeramur p̄pter ſuperbiā & negligentias,
& ī poteſtate dæmonū relinquamur.Reuera quē deus re-
linq̄t,dæmones ſuſcipiūt,& ſuſceptū ſuæ perditionis par
ticipē faciūt.Terribilis in conſilijs ſup filios hoīum deus. Pſal.65.
Operatᷣ figulus ex eadē maſſa aliud uas in honorem:aliud Rom.9.
in cōtumeliā.Sunt uaſa miæ: & ſunt uaſa iræ.Sunt nouiſ-
ſimi primi,& primi nouiſſimi.Sunt multi uocati,& pauci Mat.20
electi.Et ideo unuſquiſqꝫ noſtrū ſalutē operetᷣ ſuam (ſicut Phili.2.
ait ap̄ls) cū timore & tremore. Declinet à uanitate:mūdi
ſpernat amorem.Amplectatᷣ luctum & quietem,& ſectetur

quantū poteſt uerecundiā,tranquillamq; māſuetudinem:
quæ facit ut hō inter hoīes pacifice uiuat,ut ad oīa quæ
inhoneſta ſunt erubeſcant.Laudāda aūt uirtꝰ uerecūdiæ:
quia quorum oculos,aures,linguamq; poſſidet,non ſinit
turpiter ludere ac ridere:efficiēs eos graues & mites.Ecō
tra grāde uitium eſt iuniorū impudentia:quæ improbo
auſu & diſſolutione ſua patres & fratres conturbat: quia
Luc.18. ſicut ſcriptū eſt:nec deū nec hoīes reuereť:ſed lætať, cum
Prou. 2. malefecerit:& exultat in rebus peſſimis. Facta eſt ei frons
Hiere.3. meretricis:quia nō pōt erubeſcere. Vbi lingua audax,&
frons inuerecūda:qđ loquať quidue agat nō curat.Cum
eñ boni adoleſcētuli & māſueti tacēdo reuereāť maiores
ſuos nemo ſolitꝰ taciturnitatis hāc laudē putet:qa ſilētiū
ipſum(in quo eſt reliquarū uirtutū ociū) maximus actus
uerecundiæ eſt.Deniq; ſi naturale eſt,aut īfantiæ deputa-
tur:aut ſuperbiæ probro dať,ſi uerecūdiæ: laudi ducitur.
Dani.13. Tacebat in periculis Suſanna,& grauiꝰ uerecūdiæ quàm
uitæ damnū putabat, ubi ſoli loquebať cui poterat caſta
Gen.39. uerecūdia loqui. Fugit & pulcher Ioſeph relicta ueſte in
manibꝰ fornicariæ:tacēsq; celeriter egreſſus eſt, qui incō
Exod.3. grua ſuæ uerecūdiæ audiēs,nō poterat diu ſtare. Moyſes
Hiere. 1. quoq; & Hieremias qđ poterāt per gratiā:excuſabāt per
uerecūdiā. Tutiꝰ eñ eſt dicere quàm docere:tacere quàm
loqui.Quid aūt magis poteſt uerecundiæ bonū,quàm ut
iuniorum ætas magis debeat dicere quàm tacere?Pytha-
goras ꝗppe legē dedit ſiletiȷ̄ diſcipulis ſuis, ut tacētes per
quinqueniū,loqui diſcerēt: & tu nō uis tacere,cui uirtus
ſilētiȷ̄ ꝓpria eſt?Quid opus eſt ô adoleſcēs ut ꝓperes peri
culū ſuſcipere loquēdo:cū tacēdo poſſis eſſe tutior?Quā
plures uidi loquēdo incidiſſe ī pctm̄: uix quēquā tacēdo.
Ideoq; tacere noſſe:quàm loq difficiliꝰ eſt. Scio pleroſq;
loqui:cum tacere neſciant.Rarū eſt tacere quēquā,cū ſibi
loqui nihil ꝓſit.Sapiens ergo eſt qui nouit tacere.Alliga
re moneo ſermonē tuū:ne luxuriet,ne laſciuiat,& in mul-
tiloquio pctā ſibi colligat.Sic reſtrictior:& ripis ipſius co
erceatur.Cito lutū colligit amnis exundās.Sit tibi graui
tas in inceſſu:in ſermōe pōdus:atq; in uerbis modꝰ. Hæc
aūt ſi cuſtodieris,eris mitis,māſuetꝰ,& modeſtꝰ. Cuſtodi
cor:& retine linguā.Bona eñ poſſeſſio,mens bona. Sepi
ergo hanc poſſeſſionē,& muni eā undiq;:ne irruāt in eam
& captiuā ducāt irrationabiles corporis paſſiōes. Cuſto-
di quātū potes interiorē hoīem tuum. Noli eū quaſi uilē
negligere ac faſtidire: qa precioſa poſſeſſio eſt: & merito
precioſa:cuius non cadacus fructus & tēporalis, ſed ſtabi
lis atq; æternæ ſalutis eſt.Si uis bene cuſtodire:tace prius
& audi:& nō delinquas in lingua.Graue malū:ut aliquis
ore ſuo cōdēneť. Etenim ſi pro ocioſo uerbo reddet unuſ
quiſq; rationē in die iudiciȷ̄:quātomagis pro uerbo impu
ritatis,& turpitudinis,& impietatis?Videamus etiam ne
rationē ponamꝰ pro ocioſo ſilentio.Eſt enim fructuoſum
& negocioſum ſilentiū.Tacēdo enim apud hoīes:melius
loquimur deo. Multæ enim cōtēplationes ſunt qbus aīa
deuota deo tacēdo mirabiliter paſcitur. Dauid propheta
docuit nos tanquā in ampla domo deambulare in corde
noſtro,& cōuerſari cū eo tanquā cū bono cōtubernali,ut
ipſe diceret ſibi & loquereť ſecū.Dixi cuſtodiā uias meas
Pſal.38. Moyſes in ſilentio loquebať & in ocio operabať.Quādo
Exo.14. ergo iuſtus ſolꝰ eſt:qui ſemꝑ cum deo eſt?Quō ſolitarius
Exo.17. eſt:qui nunquā ſeparať à Chriſto? Quādo aūt feriať à ne-
gocio:q nūquā feriať à merito quo cōſummať negociū?
Quibus aūt locis circūſcribiť,cui totus mūdus diuitiarū
poſſeſſio eſt?Qua exiſtimatione diffinitur,q nec operatio
ne cōprehenditur?Nunc quidē de deo cogitat & ſanctis
angelis eiꝰ,atq; de īmarceſſibili gloria æternæ beatitudi-
nis:nunc uerò de uerſutiȷ̄s diaboli,de pctis ſuis, de hora
mortis,de pœnis inferni,de die tremendi iudiciȷ̄:nunc de
profunditate diuinarū ſcripturarū:de natura uirtutū, de
cōpoſitione morū bonorū.Quàm glorioſum tale ſilētiū:
ubi eloquia dñi,eloquia caſta ſunt? Eſt igiť tacendi & lo-
quendi modus.Bona mens & uerecūda,ut loquať,multa
priꝰ cōſiderat,qđ dicat,& cui dicat,quo loco,& quo tpe.

Merito ſapiēs dicēdus eſt qui nouit tēpus loquendi. Vñ
bene ait ſcriptura.Homo ſapiens tacebit uſq; ad tempus. Eccle.2.
Ideo ſancti dñi qui ſciebant qa uox hoīs plerūq; peccato
iūcta eſt, & initium erroris humani ſermo eſt hoīs:tacere
amabāt. Deniq; ſanctus Dauid ait. Poſui ori meo cuſto-
diam. Propheta cuſtodiebat,& tu non cuſtodies? Potes Pſal.38.
aūt cuſtodire:ſi cito nō loquaris.Lex dicit. Audi Iſrl' &c.
Audi eñ dixit:& nō loquere. Tuæ enim ætatis eſt tacere Deut.6.
& obedire non de maioris ſñia iudicare.Scriptū eſt iterū:
Audi Iſrael,& tace.Iſaac deferebat patri ſuo honorem:&
obediēs eiꝰ uolūtati,nō recuſabat mori.Ieſus uerò Naue Gen.22.
ſedulo obſequio Moyſen uenerabať: & obediens exiſtēs Deu.31.
in oībus,tantā gratiā apud deū meruit:ut illius ſucceſſor
ad regendū dei populū eligereť. Heliſeus relicto aratro,
mactatis bobus uocantē Heliā ſecutus:per uerā mitemq; 4.reg.2.
obedientiā ad tātā morū aſcendit celſitudinē,ut ſpūs tam
excelſi magiſtri dupliciter in bono diſcipulo reqeſceret.
Abrahā uerò ille fidelis ſenex ad iuſſionē dñi reliqt terrā
natiuitatis ſuæ:& quāuis in multis locis frequentes iniu- Gen.12.
rias grauesq; perpeſſus foret labores,nūquā cœptæ obe-
dientiæ pœnituit.Intantū eñ per obediētia & fidem pla-
cuit deo,ut ei de Xpō primū repromiſſiō fieret.Ipē demū
dñs noſter Ieſus Xp̄s in factis dictiſq; ſuis multū nos obe
dientiā docet.Vera enim ſubiectio ꝓpter deum, propriæ
uoluntatis eſt mortificatio: dum abiecta & indigna de ſe
credit,& deo acceptabilē,hoībuſq; dulcē obedientiā pa-
rat. Deniq; uolūtas ꝓpria ex liberi arbitriȷ̄ præſumptiōe
deſcēdens,obſtinatis & inobediētibꝰ ipſa bona in pecca-
tum cōuertit. Vir bonus cū bonis ſuis oībus habere obe
diētiā ſtudeat. Scriptū quippe eſt. Melior eſt obedientia
quàm uictimæ: & auſcultare magis quàm offerre adipem 1.Reg.15
arietū:qm̄ quaſi peccatū ariolandi eſt repugnare:& quaſi
ſcelus idololatriæ nolle acqeſcere. Cernis quātū & quale
ſit iobediētiæ malū, qđ idololatriæ magiciſq; cōparatur
artibꝰ? Adoleſcētes qui tali repleti ſunt malo,ſubdi ſenio
ribus dedignantur: facta uerò eorum aut dicta tumida &
erecta ceruice non obſeruāt,ſed diȷ̄udicāt: non uenerādo
exaltāt,ſed ſpernēdo ſubſannāt.Sed nō impune.Inde eñ
euidēter deficiunt unde miſeri ꝓficere debuerūt.Hoc aūt
uult deꝰ,ut homo per oēm doceatur,& minor maiori ſub
datur.Si eñ angelus angelo imperat,& inter iubētem &
obedientem ſumma manet ſemper concordia: uideat ille
quàm grauiter peccat qui debitā exhibere ſuis maioribꝰ
reuerentiā nō curat.De interitione nanq; illorum qui nō
obedientes ſunt,& ſuos ſeniores ſuoſq; patronos deſpi-
ciūt,multa dici potuiſſent: niſi ꝓmiſſæ breuitatis memor
illa ſtudioſe præterirē.Ad quid plura?Vna enim ſentētia
obediētibꝰ & inobediētibus ſufficere poteſt: quam per ſe
ueritas loquiť dicens.Qui uos audit,me audit:& qui uos
ſpernit,me ſpernit. Inde illi gaudeāt gaudio magno. qui Luce.10.
ſeniores ſuos uenerationi habēt:& honori propter Chri
ſtum. Multi nanq; de uirtute obediētiæ multa ſcripſerūt
inter quos ſanctus pater noſter Benedictꝰ de ea tam terri
biliter locutus eſt,ut fratrū etiam bene obedientium cor-
da præ nimio timore concuti ualeant.Sed & ille ſummus
melliflui oris Gregorius mirabiliter ſuperexaltat & ma-
gnificat eam. Demōſtrare aūt uolens quāti ſit meriti obe
dientia,ita ait uir eloquens. Sola nanq; obedientia uirtꝰ
eſt quæ uirtutes cæteras mēti inſerit, inſertaſq; cuſtodit.
Vnde primus hō præceptū quod obſeruaret accepit:cui
ſi uellet ſe obediēs ſubdere, ad æternam beatitudinē ſine
labore perueniret.Deinde idē doctor uerba quæ locutus
eſt ſpirituſanctꝰ per os Samuelis ſuperiꝰ poſita exponēs
dicit.Obedientia quippe uictimis iure præponitur: quia
per uictimas aliena caro:per obedientiam uero uoluntas
propria mactatur.Tanto quiſq; deū citius placat:quanto
ante oculos eius rep̄ſſa arbitriȷ̄ ſuperbia, gladio præcepti
ſe immolat.Quo cōtra ariolandi peccatum inobedientia
dicitur:ut quanta ſit uirtꝰ obedientia,demonſtretur. Ex
aduerſo enim melius oſtendiť qđ de eius laude ſentiatur. 1.Reg.15
Si eñ quaſi pctm̄ ariolandi eſt repugnare,& quaſi ſcelus
idololatriæ

idololatriæ nolle acquieſcere,ſola obediētia eſt,quæ fidei
meritū poſſidet:ſine qua quiſq; infidelis conuincitur,etſi
fidelis eſſe uideať. Hinc per Salomonē diciť in oſtēſione
Pro.29. obediētiæ.Vir obediēs loquiť uictorias.Vir quippe obe
diens uictorias loquitur:quia dum alienæ uoci humiliter
ſubdimur, noſmetipſos in corde ſuperamꝰ. Hinc ueritas
Ioan.6. in euāgelio dixit.Eū qui uenit ad me,nō eiȷ̄ciā foras:quia
nō ueni facere uoluntatē meā:ſed eius qui miſit me.Quid
enim ſuū faceret,ſi eos qui ad ſe ueniunt expuliſſet?Quis
autem neſciat quoniā uoluntas filiȷ̄ à patris uolūtate non
diſcrepet?Sed qm̄ primus hō quia ſuam uoluntatē facere
uoluit à paradiſi gaudiȷ̄s exiuit: ſecundus ad redēptiōem
hoīum ueniēs, dū ſe uolūtatē patris & nō ſuā facere oſtē-
dit,permanere nos intus docuit.Cū igiť nō ſuā ſed uolun
tatē patris facit:eos qui ad ſe ueniunt,foras nō eiȷ̄cit:quia
dum exēplo ſuo nos obedientiæ ſubiȷ̄cit uiā nobis egreſ-
Ioan.5. ſionis claudit.Hinc rurſum ait.Nō poſſum ego à meipſo
facere quicquā:ſed ſicut audio iudico. Nobis quoq; obe
dientia uſq; ad mortē ſeruāda præcipiť.Ipſe aūt ſicut au-
dit iudicat:tūc quoq; obedit cum iudex uenit.Ne igitur
uſq; ad præſentis uitæ terminū obedientia laborioſa ap-
pareat:redemptor noſter indicat qa hāc cū iudex uenerit
ſeruat.Quid ergo mirū ſi peccator hō obedientiæ in præ
ſentis uitæ breuitate ſe ſubiȷ̄cit: qñ hanc mediator dei &
hoīum etiā cū obediētes remunerat,nō reliquit?Sciendū
uerò eſt nunquā per obediētiā malū debere fieri:aliquan-
do aūt per obediētiā qđ agiť bonū debet ītermitti.Neq;
enim mala arbor in paradiſo extitit, quā deus homini nō
tangere interdixit:ſed ut melius per obedientiæ meritum
homo bene cōditus creſceret,dignū fuerat ut hūc à bono
prohiberet:quatenꝰ tāto uerius hoc qđ ageret uirtꝰ eſſet
quāto & à bono ceſſans:authori ſuo ſe ſubditū humilius
exhiberet. Sed quia nōnunquā nobis huiꝰ mūdi ꝓſpera,
nōnunquā iubenť aduerſa: ſciendū ſummopere eſt ꝙ obe
dientia aliqñ ſi de ſuo habeat aliqd,nulla eſt: aliqñ autē ſi
de ſuo nō habeat,minima eſt.Nā cū huius mūdi ſucceſſus
præcipiť, cū locus ſuperior imperať:is qui ad percipiēda
hæc obedit,obediētiæ ſibi uirtutem euacuat,ſi ad hoc ex
ꝓprio deſiderio anhelat.Neq; enim ſe ſua obedientia diri
git:qui ad percipienda huius uitæ ꝓſpera,libidini ꝓpriæ
ambitionis ſeruit. Rurſum cū mundi deſpectus præcipiť:
cum probra adipiſci & contumeliæ iubentur:niſi ex ſeipſo
animus appetat,obedientiæ tibi meritū minuit,qui ad ea
quæ in hac uita deſpecta ſunt, inuitꝰ nolenſq; deſcendit.
Ad detrimentū quippe obedientia ducitur cum mētē ad
ſuſcipiēda probra huiꝰ ſeculi nequaquam ex parte aliqua
etiam ſua uota comitātur. Debet ergo obediētia aliquid
ex ſuo in aduerſis habere.& rurſum in proſperis ex ſuo ali
quid minime habere quatenus & in aduerſis tāto ſit glo
rioſior,quanto diuino ordini ex deſiderio iungitur:& in
proſperis tāto ſit uerior, quanto à præſenti ipſa quam di
uinitus percipit gloria funditus mente ſeparať.His ergo
tanti doctoris euidētiſſimis aſſertionibus Moyſes & Pau
lus in factis ſuis ꝓculdubio atteſtanť.Quære & lege quid
Ioan.10. uterq; eorū fecerit. Verūtamē inter hæc ſcire oportet ꝙ
innocuis mētibus uirtus ſemper obediētiæ iungitur:dño
teſtante qui ait. Oues meæ me audiūt, & ego cognoſco
eas,& ſequuntur me.Redēptori igitur ſuo nō obedit qui
innocēs nō eſt,& innocēs eſſe nō poteſt qui obedire con-
tēnit.Sed neceſſe eſt ut ipſa obediētia nō ſeruili metu,ſed
charitatis affectu fiat: non terrore pœnæ, ſed amore iuſti-
tiæ.Nulla quippe innocētia,nulla uerò obediētia eſt,niſi
in eis charitas fulgeat:quæ uirtutes oēs tranſcendit. Sæ-
pe eñ falſa obedientia ſub timoris ſpecie palliať.Igitur ſi
uideris iuuenculum deſidem ad obediendū, & ueloce ad
loquendū:nō dubites eum uariȷ̄s animi paſſionibus(præ
Eccl.30. ſertim ſuperbiæ peſte)laborare. Inobediētia enim ſequiť
Eccl.23 ſuperbiā matrē ſuā:ſicut habes. Equus indomitus euadet
durus, & filius remiſſus euadet præceps. Sicut ſuperbia
equi indomiti præcipitio prona eſt: ita laſciuia adoleſcen
tis indiſciplinati, peccati ruinæ proxima eſt. Loquere tu

maior natu:decet enim te.Adoleſcens loquere ī cauſa tua
uix cū neceſſe fuerit.Si bis interrogatus fueris,habeat ca
put reſponſum tuum In multis eſto quaſi inſcius: & audi
tacens ſimul & quærens.In medio magnatorum loqui nō
præſumas:& ubi ſunt ſenes,non multum loquaris. Ante
grandinē præibit coruſcatio: & ante uerecundiā præibit
gratia:& pro reuerētia accedet gratia bona. Ex his nanq;
uerbis ſapiētiæ intelligere poteſt quātū uirtutes ſuperiꝰ
poſitæ iuniorem etatem adornent. Pueri enim à puritate
dicti ſunt,& decet ut regnēt in eis ſimplicitas & innocen
tia & puritas,hoc eſt uirginitas. Cū his creſcant,& in his
perſeuerent:ut mereanť ſequi agnū quocūq; ierit. Adole
ſcentes aūt iuxta noīs huius interpretationē per dies ſin-
gulos in bonis operibus creſcentes,uerecundiā diligant,
taciturnitatē cuſtodiant,ſimulq; in exhibenda obediētia
nimis ferueant. Iſtas quippe uirtutes in primo conſtitui-
mus loco,uelut quædā incremēta bonorū operum,ut per
eas ad caſtitatē & humilitatem & patientiā,quæ ſecundam
partē obtinent, recto tramite ualeant peruenire. Caſtitas
igitur(quia uterq; ſexus uitio libidinis ægrotat)niſi alia-
rum uirtutū ope fulciať, facile labitur. Et proinde nimio
ſtudio ſeruanda eſt:quia ſemel amiſſa,nō reparāda eſt.Pri
ma nanq; tela ſunt oculorū,ſecūda uerborū. In deſideriȷ̄s Pro.21.
enim eſt oīs ocioſus:& deſideria occidūt pigrum.Et ideo
ſuffragať ei plurimū uerecundia,quæ cuſtodit oculos: &
taciturnitas,quæ retinet linguā:atq; obediētia,quæ men
tem occupat, corpuſq; fatigat ieiuniȷ̄s uigiliȷ̄s, orationi-
bus,& opere manuū. Sed neceſſariā præ oībus habet hu-
militatē,qua cōſeruenť habita uſq; in finem. Multi enim
in ipſa ſenectute per ſuperbiā in luxuriā ceciderunt. Qua
de re timendum eſt & cauendum ne ſubitus calor ſuperet
longum tempus,& impudicos ſenes,laſciuia condemnet.
Tenenda eſt itaq; ſemper humilitas cuſtos pudicitiæ,ma-
ter patiētiæ.Sine cauſa enim laborat qui uirtutes ſine hu
militate cōgregat. Vera aūt patientia niſi per profundam
humilitatē nec acquiriť nec tenetur.Hanc uerò quiſquis
ueraciter habet,nec bñeficio cellæ nec profugio ſolitudi
nis indiget:& ſi ei aduerſitatis aliquid acciderit,nō cōtri
ſtatur,ſed adhuc diligenti deum omnia cooperātur in bo-
num.Iſte timet in proſperis:gaudet in aduerſis. Amat & Rom.8.
adiuuat ſe perſequentes, quia cum patiētia & benignitas
comitanť uelut indiuiduæ comites. Si quis igitur habet
aīam uirginalē,& amator eſt pudicitiæ, nō debet medio-
cribus eſſe cōtentus,quæ cito exoleſcūt,& exorto cauma
te areſcunt: ſed perfectas uirtutes ſequatur lumen habet
ſempiternū.Qui enim ꝓficere ſtudet,ſemper inuenit quo
creſcat,& per dies ſingulos ſeipſo melior fiat. Adoleſcēs
profice: mancipatus es Chriſti ſeruitio,& cœpiſti magna
agere,& excelſa imitari conforteť cor tuū:& uiriliter age: Pſal.26.
Magna tibi dabitur gloria poſt uictoriā.Licet lubricū ſit
iter per quod incedis: tñ de dñi auxilio confidens, deſere
ima quantum uales,& ſumma pete.Non deficias neq; te-
peſcas,ut gradum perfectionis poſſis aſcēdere, ad quā nō
niſi multis laboribꝰ perueniť.Euge nūc euge frater bone
initia trāſcēde,& ad ſuperiora tēde,ut deo in uoce exulta
tionis canticū graduum cantes.Tibi uerò de radice ad ca
cumen feſtināti,liber patet ingreſſus ad illas quatuor uir
tutes principales, quæ in adoleſcētibus incoantur, & in
iuuenibus augentur,in ſenibus perficiuntur: quia matu-
ra ætas multis laboribus exercitata, iam nouit per expe-
rientiam,quod didicit per ſcientiā.Vnde iam nō immeri-
tò prudentiā,fortitudinē,iuſtitiā & temperantiā in tertio
cōſtituimus gradu: qa per eas maxime inſtruunť mores,
& bene uiuendi magiſterium docetur. Sed ex his pruden
tia agnitione ueri delectat.Iuſtitia dilectionē dei & proxi
mi ſeruat. Fortitudo metum mortis contemnit. Tempe-
rantia affectionē carnis temperat. Prima enim intelligit.
Secunda bene uiuit. Tertia appetitum cohibet. Quarta
modū imponit. Tres illæ ſuperiores quod honeſtum eſt
operantur: hæc autem quarta decorum agit illud quod
ex radice honeſtatis proficiſcitur. Siquidem prudētia eſt

agnitio ueræ fidei, & ſcientia ſcripturarũ, in qua intueri
oportet illud trimodũ genus intelligentiæ,quorũ primũ
eſt hiſtoricũ:ſecundũ allegoricũ:tertiũ ſuperior ille intel
lectus quẽ dicũt anagogẽ. Iuſtitia uerò eſt deum timere,
religionẽ uenerari,honorẽ ferre parẽtibus,patriã dilige-
re, cunctis prodeſſe nocere nulli, fraternæ charitatis uin-
culum tenere,pericula aliena ſuſcipere,opẽ ferre miſeris,
bonis uiciſſitudinẽ rependere,æquitatem in iudicijs con
ſeruare.Fortitudo autẽ eſt animi magnitudo,cõtemptus
honorũ uel diuitiarum.Hæc aduerſis aut patiẽter cedit,
aut reſiſtit fortiter.Nullis illecebris edomatur,malis & ad-
uerſis nõ frãgitur,nõ eleuatur ſecũdis,inuicta ad labores for-
tis ad pericula,pecuniã negligit,auaritiam fugit,cõtra uni-
uerſa pericula animũ præparat,moleſtijs nullis cedit,glo-
riæ cauet appetitũ.Sed inter has temperantia ſemper am-
plectenda eſt.Eſt enim modus uitæ in omni uerbo uel ope
re. Hæc autem ſobrietatis & uerecundiæ comes eſt,quæ
alio noïe uocatur modeſtia.Humilitatis regulã cuſtodit,
tranquillitatẽ animi ſeruat,continentiã & caſtitatem dili-
git,fouet decus & honeſtatẽ,reſtringit ratione appetitũ,
iram cõtẽnit,nec rependit contumeliã.His tu plagis cæli
includere homo dei.¶His tu armis bellator Chriſti, accin
gere,ꝓtegere,& ornare.Iſte currus igneus te fortẽ militẽ
geſtabit conſummato curſu ad cæli palatiũ ut aſſiſtas regi
tuo:cui certaſti bonum certamen,fidẽ ſeruaſti.Bene rege
hanc quadrigã uirtutum, & ſede in ea firmus,ut iſto uehi
culo uehi altius, & ĩtroduci ualeas ad tricameratam do-
mũ in ſummo mõtis uertice collocatã.Hãc enĩ dico firmã
Pſal. 118. fidẽ,ſpem incõcuſſam,perfectã charitatẽ:quæ omnẽ ſerui-
lem foras mittit timorẽ,ubi uia mandatorum dei dilatato
corde curritur. Hinc anima iuſti ſedes ſapiẽtiæ facta,pla-
Phil. 1. no moderatoq; inceſſu portat deũ ſeſſorẽ ſuũ. Hinc autẽ
uiuere Xp̃s eſt:& mori lucrũ. Vir diſcretus & cõtẽplator
tranſit quotidie,uiſionemq; mirabilem cernit:trahitur à
deo,& ardenti deſiderio currit poſt eum.Si aũt iſtũ mon
tẽ excelſum,hãcq; pulchrã domũ ĩhabitaueris:poteris:&
tu ſæpiſſime intueri terrã illã promiſſionis terram lacte &
melle manantẽ,ubi uerus Iſrael moratur, & ueritatis pabu-
lo inæternũ paſcitur.Sed dicis tu mihi.Quare fidẽ in pri-
mo loco nõ poſuiſti: quæ eſt in Chriſtiana aïa fundamẽtũ
Luc. 17. omniũ uirtutũ? Facerẽ utiq;,niſi fides creſceret. Niſi aũt
fides creſceret:apoſtoli dño minime dixiſſent. Adauge in
nobis fidem.Continua enim operatione uirtutum & aſſi-
dua meditatione ſcripturarum ſanctarũ fides eruditur, &
erudiendo illuminatur,& illuminãdo augetur, & augendo
perficitur,& ꝑficiendo ſtabilitur:ita ut nullo turbine hæ-
reſeos uel perſecutionum à ſtatu ſuæ rectitudinis mouea-
tur.Igitur prius quàm homo per fidem cognoſcat creato
rem ſuum,ignorantia(mater omnium uitiorum)eius poſſi
det aïam. Ergo ignorantia nox eſt:fides uerò dies. Sicut
dies creſcit per horas:ſic fides augetur per illuminationẽ
diuinæ gratiæ, & per documenta matris eccleſiæ. Primũ
itaq; ſyncera radix ſanctæ fidei ĩ terra humani cordis plã-
tatur:cui inſeritur ramuſculus ille ſanctæ arboris:id eſt ti
Pſal. 110. mor domini,qui dicitur initiũ ſapientiæ.Cũ hoc incipit,
& cũ iſto aſcendit uſq; ad plenitudinẽ luminis.Cumq; fi-
des plenè adulta fuerit: uelut quædã magna arbor diuer-
ſa in ſe habẽs poma ex quibus reficitur anima plena deo:
tunc adhæret ei timor ille caſtus & ſanctus æternæ chari-
Pſal. 18. tatis: qui permanet in ſeculum ſeculi. Hæc eſt enim fides
illa quæ per dilectionẽ operatur, ut homo noua creatura
efficiatur:fides prudentiſſima & inuictiſſima,quæ inter uer-
ba altercationis, in tẽpore perſecutionis& in die neceſſi-
tatis ſuperari nõ poteſt.Quapropter fides firma,& chari-
tas plena fideles comites, & inſeparabiles ſorores cuncta
in ſe genera uirtutũ cõtinentes,uirum perfectum efficiũt
quantũ poſſibile eſt eum perfici in hac uita plena miſerijs
& erroribus. Iſte illud apoſtoli in ueritate dicere poteſt:
Rom. 8. Quis nos ſeparabit à charitate Xp̃i? Tribulatio an angu
ſtia, an perſecutio, an fames, an nuditas,an periculum,an
gladius? Certus ſum enim ꝙ neq; mors, neq; uita, neq;
angeli,neq; prĩcipatꝰ,neq; poteſtates,neq; uirtutes,neq;
inſtantia:neq; futura,neq; fortitudo,neq; profundũ,neq;
altitudo,neq; alia creatura poterit nos ſeparare à charita
te dei:quæ eſt in Chriſto Ieſu domino noſtro.Hæc eſt au
tem diſciplina bonæ uitæ,& recta ſeries uirtutum. Iſta eſt
uia regalis,præcedẽtiũ patrũ trita pedibus. Ambula ĩ ea
ô grex adoleſcentiũ, & noli declinare ab ea neq; ad dexte Prou. 4.
ram,neq; ad ſiniſtrã. Ille quidẽ ad ſiniſtrã declinat qui ſe
apertis uitijs implicat.Ille uerò ad dexteram declinat,qui
uitia ſub ſpecie uirtutum latẽtia ſummopere non deuitat.
Per hæc enĩ multi decipiuntur,& ignorant ſe eſſe deceptos.
Itaq; dupliciter rea eſt aïa ſi & bonum nõ facit unde ſpiri
tualiter uiuat, & lateat. Superbus uult ſe credi cõſtãtem:
prodigus liberalẽ:auarus diligentẽ:temerarius fortem:in
humanus parcũ:guloſus humanũ,Impudẽtia conſtantiæ
ſibi nomen aſcribit. Procacitas appellationem libertatis
oſtendit.Eloquentiã uerboſitas fingit:& curioſitatis ma
lum ſub ſtudij ſpũalis colore delitеſcit. Nam interdũ ſub
prætextu iuſtitiæ:crudelitas agitur.Et putatur eſſe uirtus
quod nimirũ uitiũ eſt:ſicut remiſſa ſegnities manſuetudo
eſſe creditur.Et quod agit torpẽs negligẽtia,putatur agere
indulgẽtia pietatis.Item timor ſub ſpecie obedientiæ oc-
cultatur, & dicitur uirtus humilitatis,quod tñ uitium eſt
timoris.Porrò uitiũ inquietudinis uirtutẽ ſe uult uocari
ſolicitudinis. Et præcipitatiõis facilitas:feruor boni ſtu-
dij creditur. Et bene agendi tarditas,cõſilij mora eſſe uidetur:
cum tñ iſta ſit uirtus:illa uitium.Hæc etſi hũano poſſunt
diſcerni iudicio : tñ ſine dono dei(quantũ mihi uidetur)
nec uirtutes poſſũt haberi uel appeti:nec earũ ſimilitudi-
nes(quæ ſunt uitia uirtutes imitantia)declinari.Sed ſciẽ
dum eſt ꝙ quædam ſummæ uirtutes ſunt : quædam uerò
mediæ.Summæ uirtutes ſunt ſpes,fides,charitas. Nam à
quibus habẽtur:utiq; ueraciter habentur.Doctrina,ieiu-
nium,caſtitas,ſciẽtia,& cætera his ſimilia mediæ uirtutes
ſunt:quia & ad utilitatem& ad perniciem poſſunt haberi.
Non poteſt eſſe ueritas cũ mendacio:pudor cũ petulãtia:
fides cum perfidia:caſtitas cũ luxuria. Aduerſus impetus
uitiorũ cõtrarijs uirtutibꝰ eſt pugnandũ.Contra luxuriã
adhibeatur cordis munditia:contra odium dilectio: contra
iracũdiam patiẽtia:cõtra timorẽ fiduciæ uirtus:cõtra tor
porẽ feruor boni ſtudij. Opponatur triſtitiæ gaudium,ace-
diæ fortitudo:auaritiæ largitas,ſuperbiæ humilitas. Prĩ-
cipalium ſeptẽ uitiorum regina &mater eſt ſuperbia:quæ
(oĩm deterior)tanto in imo iacet: quãto in altũ ſe erigit.
Septẽ prĩcipalia pariũt de ſe multa uitia: quæ ita ſibimet
quadã cognatione iunguntur,ut ex altero alterũ oriatur.
Superbia ſicut eſt origo oĩm criminũ:ita ruina cũctarum
uirtutũ.Ipſa eſt in pctõ prima:in cõflictu poſtrema. De ſu
perbia naſcitur arrogãtia : quæ tam in factis,quàm in dictis
cauenda eſt. Væ ei q ſibi magis quàm deo placere ſtudet.
Per cœnodoxiã maxime ſubijcit ſibi diabolus monachũ:
qa per eã ab humilitatis culmine deijcitur. Sũma itaq; uirtꝰ
monachi humilitas:ſummũ uitiũ eiꝰ ſupbia eſt.Superbiẽ
do,cõtẽdẽdo,dimicãdo,murmurando,detrahendo,ſuſur-
rando,negligendo,contẽnẽdo,&ꝓprias uoluntates faciẽ
do:infinitas monachi qui nũc ſunt culpa incurrunt. Hic
eſt ꝙ ex horũ magna multitudine qui ſeculũ deſerũt,rari
ualde inueniuntur qui mortificatis uitijs aſcẽdere cõtẽdant
ad perfectionẽ uirtutũ. Hæc autem ſignificãt illa ſexcẽta
milia armatorũ qui de terra Aegypti educti ſunt:duo aũt
ſolũmodo hoïes:id eſt Ioſue &Caleph ex illis oïbus terrã
ꝓmiſſionis ingreſſi ſunt:regredi aũt uolẽtes in Aegyptũ
proſtrati in deſerto diuerſis generibus mortium interie-
runt.Per Aegyptũ ĩtellige mũdũ.Per Pharaonẽ diabolũ
qui eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.Per mare rubrum
ablutionẽ pctõrũ oïm.Per Aegyptios in eo mortuos,ipſa
pctã quæ ſunt exercitus Pharaonis. Tu qdẽ iã Aegyptũ
deſeruiſti.Pharaonis fugiſti:& lotꝰ à ſorde tua,ſubmerſis
curribꝰ canticũ lætitiæ dño cecinſti.Tãdẽ ingreſſus ſoli-
tudinẽ ad montẽ Sinai peruenſti:ubi data ſunt tibi præ-
cepta uitæ,& iſtituta cæleſtis diſciplinæ:quæ corã deo &
ſanctis

ſanctis eius te pollicitus es obſeruare. Quamuis omnia fe
ceris:noli tamẽ eſſe ſecurus. Multa habentur pericula ĩ ipſa
qua incedis eremo.Ibi certè igniti ſunt ſerpentes,qui per
cutiunt & interimunt murmuratores. Ibi lepra,quæ infi-
cit&deturpat detractores &ſuſurrones.Ibi ſæuus gladiꝰ:
qui deuorat fabricatores idoli & cultores : illos uidelicet
Col. 3. monachos qui ſectantur auaritiam:quæ idolorũ eſt ſerui-
1. Tim. 6. tus. Hãc dicit apl's radicẽ oïm malorũ.Scito tñ quia non
niſi tepidiſſimos monachos hoc impugnat uitium.Tu ca
ue ne præter uictum & ueſtitum aliud aliquid habeas, aut
uelis habere.Deteſtare ſupbiã:fuge cõtentionẽ.Rectores
Nota. monaſterij dilige ut parentes:time ut dños:crede eſſe ſalu
tare quod iniungunt.Sed hæc cuſtodire non poteris,niſi
prius te ſtultũ facias ut ſis ſapiẽs: nihil ſcilicet diſcernens
nihil dijudicans ex his quæ tibi fuerint imperata:ſed cum
omni ſimplicitate ac fide ſemꝑ obediẽtiã exhibeas. Illud
Num. 16 tãtũmodo ſanctũ,illud utile,illud ſapiens iudicans, quod
tibi uel lex dei, uel ſenioris examen indixerit. Terreat te
illorũ exẽplũ,qui aduerſus Moyſen rebellauerũt: quorũ
alios cæleſtis flãma combuſſit:alios aũt infernus uiuentes
ſuſcepit. Deficiet mihi tẽpus ſi uelim oïa per ordinẽ pan-
dere.Illud tibi inculcandũ uideo,qa dũ uiuimus,inter la-
queos currimꝰ.Nuſquã tuta pax prohdolor:nuſquã tuta
qes:ubiq; bella:undiq; hoſtes. Pharao enĩ cũ ſuis Aegy-
ptijs retinet exeũtẽ.Clades aũt plurimæ in medio itinere
quæ impediũt nimis euntem.In extrema uerò parte ante
te hoſtes diri & fortes,qui reſiſtere cupiunt ne terrã pro-
miſſionis poſſis intrare:id eſt Amalech, Seõ, Og,Moab,
filij Ammon, & latrũculi mõtis Seir.Si aũt fortè his ſupe
ratis,per multos labores optimã ingreſſus fueris terram:
uidebis ꝙ in ipſa etiã non ualebis eſſe ſecurus. Enimuero
remanẽt. Allophyli:& aliæ in tuo circuitu reſeruãtur gen
tes:in qbus te deus experiatur utrũ diligas eũ : utq; ſemper
manũ eius reſpicias:ne fortè cũ modereris & ſaturatꝰ fue
ris,obliuiſcaris eum. Igitur per ſeptẽ gẽtes quæ ex illa terra
expulſæ ſunt,intellige ſeptem capitalia uitia, quorũ duo
carnalia ſunt, ſcilicet gaſtrimargia & fornicatio : reliqua
ſpũalia,quæ in mẽbris ſuis taliter diſtinguuntur,Gulæ con
cupiſcentia in quinq; modos diuiditur.Primo ſi ante tẽpus
cibos quis appetat.Secũdo ſi lautiores eſcas quærat.Ter
tio ſi diligẽtius quoſq; cões cibos quis ꝓcuret.Quarto ſi
uiles eſcas nimium quis ſumat.Quinto ſi quiſq; ex deſide
rio quodcunq; ſumat. ¶Fornicatio trimodo genere.Pri-
mũ deũ per uoluptatis luxuriã cõmixtio expletur.Alterũ
dum ſola attrectatione luxus carnis per immunditiã pro-
uocatur. Tertiũ dũ intẽtione turpiũ cogitationũ,nocturna
quiſq; illuſione polluitur.Eſt & quartũ genus iuxta ſcriptu
ram,ſicut idololatria & auaritia.Sed & oïs immũda pollu
tio fornicatio dicitur.¶Philargiria in gemina mẽbra diſtin
guitur:puta in cõcupiſcentiã rei augẽdæ,& in metum ca-
rẽdæ. Eſt &tertiũ genus peſtis huius,quando monachus
ex ipſis neceſſarijs ſine quibus uiuere non poteſt,plꝰ deſi-
derat habere quàm neceſſe ſit:aut ea uolumus in monaſte
rijs poſſidere quæ ſi eſſemus ĩ ſeculo, minime habere uale
remus.¶Iræ genera tria ſunt.Vnum quod ardet extrinſe
cus: aliud quod ĩ uerba ſine operis effectu prorumpit: ter
tium qđ non ut illud feruẽs ad horã digeritur, ſed per dies
& tẽpora reſeruatur. Ex illo quippe calor & indignatio, ex
iſto naſcitur odium,quæ oïa æquali ſunt à nobis horrore
dãnanda. ¶Triſtitiæ uitiũ in tres diuiditur partes:quarum
prima temperata eſt & rationabilis, de delictorũ pœnitu-
dine ueniẽs. Altera perturbata & irrõnabilis,de anxieta-
te metus ſeu de deſperatione pctõrum exoriẽs. Tertia de
iracũdia,uel de illato dãno,ac deſiderio præpedito proce
dens. ¶Acediæ genera duo ſunt.Vnũ quod ad opus dei
pigritare monachũ ac dormitare cõpellit. Aliud quod ua
gari huc illucq; facit ac fugere cohortatur de fratũ cũ qbus
uiuit ſocietate.Hæc ſcilicet ſex uitia quadam inter ſe co-
gnatiõe ſunt cõiuncta:ita ut prioris exuberãtia, ſequẽtis
efficiatur exordiũ.Ex primo enĩ ſecũdũ:ex ſecũdo tertiũ: &
ſic de cæteris.Et ideo econtra ſimili modo atq; eadẽ rõne
pugnandũ eſt:quia primo deuicto,aliud facilius deuinci-
tur.Et iſta uitia licet inuicẽ ſibi ſint cõnexa ea quam dixi
mus ratione:ſpecialius tñ in tres copulas diuidenda ſunt.
Gaſtrimargiæ fornicatio, auaritiæ ira triſtitiæ acedia pe-
culiari conſortio fœderãtur.Sed his ſuperatis maior tibi
reſtat pugna,& eſt tanto grauior,quanto iſta amplius fue
rint deuicta. Arripiendũ nanq; tibi eſt totis uiribus iuge
certamen contra crudeliſſimã & triformẽ beſtiã,id eſt ſu-
perbiã,inanã gloriã,& inuidiã: cuius in uno corpore tria
capita,& in ipſis capitibꝰ dẽtes ferrei comminuentes oïa.
O quàm multos uiros hæc immaniſſima beſtia momordit
& deiecit, atq; ſub pedibus ſuis conculcauit? Circunda
itaq; tibi fortẽ armaturã:ut poſſis ſtare contra tãtã nequi-
tiam. Indue te lorica charitatis,accĩge te gladio ſpũs qđ Ephe. 6.
eſt uerbũ dei,ſume ſcutũ fidei,pone galeã ſalutis& ſpei in
capite tuo, ſint pedes tui calciati ĩ præparationẽ euãgelij
pacis,ut nullꝰ in te pateat locꝰ inſidijs potẽtis aduerſarij.
Caput ſupbiæ,ſicut caput uiperæ:furor eius ut furor dra
conis,& flatus eiꝰ lætifer,ut inſanabilis flatꝰ reguli.Illud
enim præſtantiꝰ ceteris,tres uenenatas ex uipereo ore ad
feriendũ educit linguas. Prima eos percutit qui per trãſ-
greſſionis culpã cõtẽptui habẽt diuina ꝓcepta. Secunda
illos qui ex cõſeruatione mãdatorũ,extolluntur in elationẽ
uirtutũ. Tertia eos qui per cõtumaciã mentis ſubdi dedi
gnantur maiorũ imperijs. Quidã aũt pro carnalibus:quidã
pro ſpũalibus ſuperbiunt,& eſt una ſuperbia ſub diuerſo
colore. ¶ Cœnodoxiæ alterũ caput, multiforme ꝓdigiũ,
& multiplex malũ,diras uoces &rugitus terribiles ex tur
gidis faucibꝰ quadripartito modo altius efflat.Nã ſunt q
habẽt dona,& donantẽ ignorãt.Et ſunt qui ſe dicunt pro
ſuis præcedentibus meritis dona accepiſſe, nõ pro gratia
largiẽtis.Item quidẽ ſunt qui quod nõ habeãt,habere ſe
per tumorẽ exiſtimãt. Sunt & alij qui cõtẽnẽdo cæteros,
putant ſe habere aliquid ſingulariter. Sed iſta elatio cæte
ris pernicioſior eſt,de ſingularitate iactãtiæ ueniẽs. Hæc
aũt dira lues quamuis ſe ad alta erigat,& impleat clamori
bus aures:non tñ ei iuxta quam habet extollentiã eſt uis
& potẽtia. ¶Ipſa quoq; inuidia duplices euomit flãmas.
Hoc nanq; caput tertiũ modo illum urit qui meliori inui
det in id quod ipſe non eſt, modo illũ afficit qui quẽlibet
conſimilẽ dolet ſibi eſſe æqualẽ. ¶Vt hæc tria diſcernere
ualeas,iſta do tibi ĩdicia. Superbia enim rubet.Cœnodo
xia albet. Inuidia pallet.Furor igneus in ſuperbis ex indi
gnatione, candor in hypocritis ex ſimulatione:pallor in
inuidis ex nimio dolore.His ita digeſtis rectius ſeptẽ cri-
minalia uitia denotantur quàm dinumerantur, ut mihi ui
detur:quia ſicut princeps ſeptem uitiorum diabolus nos
eorũ ſubdit poteſtatibꝰ:ita Xp̃s deus noſter ſpũ ſeptifor
mis gratiæ plenus, à dominatu ipſorũ eruit,& ſibi ſubdi-
tos facit.Sed ſcire te oporteat qa iſta uitia diuerſos ortus
& diſſimiles deficiẽtias habent. Gula enĩ & fornicatio qa
non niſi per corpus expleri poſſunt,carnalia ſunt: & ideo
corporali indigent afflictione,ſimulq; remotioribꝰ locis
ut uelocius curari queãt. Auaritia & ira licet nõ ſint uni-
naturæ,nam prior extra naturã eſt, ſequẽs aũt originalis
uidetur,quia homo iraſcibile aïal eſt:ſimili tñ oriuntur mo-
do.Siquidẽ cõmotionis cauſas extrinſecus cõcipiũt. Tri
ſtitia & acedia nulla extrinſecus accedente prouocatione
generari ſolẽt.Supbia,cœnodoxia,atq; inuidia,ſine cor-
porali miniſterio conſummantur.Ad hæc curanda quæ ſpi-
ritualia dicuntur multũ proſunt humana conſortia,maxime
ſi inter bonos prudẽteſq; uiros uiuas,qui illa ſemꝑ redar
guant, Sed inter hæc ſciẽdũ eſt ꝙ in quibuſdã uentris in-
gluuies, in quibuſdã fornicatio principalẽ obtinet locũ.
In alijs ſuperbia,in alijs cœnodoxia arcẽ tenet. In quibuſ
dam ira,in quibuſdã auaritia ſeu triſtitia:aut aliqd eorum
ſibi tyrannidẽ uẽdicat.Et ideo oportet unũquẽq; noſtrũ
ſm qualitatẽ belli quo principaliter infeſtatur,pugnam arri
pere:ita ut aliũ neceſſe ſit aduerſus uitiũ qđ tertium poni
tur,primũ exercere cõflictũ,aliũ cõtra quartum ſeu quin-
tum : & ita prout uitia in nobis obtinẽt principatũ, utq;

impugnationis exigitur modus,nos quoq; oportet ordi
nē inſtruere præliorū.Et ſic cōtra illud unū fortititer pu-
gnemus,ut alia à qbꝰ minus impugnamur,nō negligamꝰ.
Atq; ita totis uiribꝰ laboremꝰ,ut nō de noſtris laboribꝰ,
ſed de dei auxilio cōfidamus.Hoc eñ modo ad puritatem
cordis,& ad plenitudinē uirtutum ualebimus Xp̄o adiu-
uante peruenire. Illud etiā non minus te ſcire uolo,quia
uariæ in oībus ſunt morū conſperſiones. Vnde alia uitia
tranquillis & leuibus moribꝰ, alia duris & aſperis uicina
Nota. ſunt.Sæpe aūt quod iſtis placet,illis diſplicet. Diabolus
eñ dū decipere quēquā quærit, priꝰ naturā uniuſcuiuſq;
intēdit,& inde ſe applicat unde hoīem aptū ad peccatum
inſpexerit.Ex ea quippe parte hoīem diabolus tētat, qua
cum per excreſcentē humorē facile ad uitia inclinari con-
ſpicit:ut ſm̄ humoris conſperſionē,adhibeat tētationem.
Nullus ergo culpā nō æſtimet quā ex conſperſione p̄pria
ſuſtinet,ſed quātū ualet contra id qđ tolerat pugnet.Nā
ſi cōſperſiōi cedit, tentationi uel uitio nequaquā reſiſtit.
Igitur cōſtantes & duri mores ſemper cōtra ſuperbiā irā
& crudelitatē pariter repugnēt.Iucūdi aūt & lenes cōtra
inanem gloriam hypocriſim & falſam pietatem præcipue
certare nō ceſſanti. Iſtud nanq; hoīum genꝰ,laudis amo-
re facilius capit. Nemini uolūt diſplicere:oēs æquanimi-
ter portare uidētur:decipiūt & decipiunt:& quāto homi
nibus placēt,tanto fiunt deo odibiles: ſicut ſcriptum eſt.
Aſtuti & ſimulatores prouocant irā dei. Boni enim uiri
timētes deū, idipſum qđ eſſe meruerunt uideri refugiūt.
Sanè laus humana bonos cruciat,malos lætificat.Dupli-
citer aūt dānātur hypocritæ, ſiue pro occulta iniquitate,
ſiue pro aperta ſimulatione.Nam nō ſemper latent hypo
critæ. Omne ſyncerum permanet.Nā quæ ſimulata ſunt.
diuturna eſſe nō poſſunt. Hypocritæ foris candidi, intꝰ
ſordidi. Amator uanæ gloriæ unde poſſit laudari agere
nō quieſcit.Nonnulli falſa opiniōe arrogantiæ ſe p̄fectos
eſſe exiſtimāt,dum nō ſunt:qui obortis tentationibus in-
Nota. noteſcunt.Tāto quis fit ueritati uicinior,quāto ſe lōgius
eſſe ab ea fuerit arbitratꝰ.Eſt hūilitas formidinis & igno-
rātiæ,quæ nō eſt laude digna.Hypocrita uerba ſanctorū
habet,uitā nō habet:cui ſemper iactātia oculos qbꝰ deus
uideri poteſt claudit.Superbis & libidinoſis plus dñatur
diabolus.Tranſacta libido ſemper ſui relinquit pœnitudi
nem.Nunquā ſatiatur,& extincta reaccendit. Væ illi qui
tūc habuit terminū luxuriæ,qñ uitæ.Vinū cōtra potantē
facit:quia poſtquā ſurrexerit, neq; pes neq; manus ſuum
officiū tenēt:& oīs eius exhilaratio uertitur in ruinā. Vir
ſupbꝰ nec decorabit,nec uolūtatē ſuā perducet ad finem.
Semp eñ conſciētia ſerui dei humilis debet eſſe,& triſtis:
ſcilicet ut per hūilitatē nō ſuperbiat:& per utilē mœrorē
cor ad laſciuiā non diſſoluat.Dei ſeruū ſine intermiſſione
legere,orare,& opari oportet,ne forte mētē ocio deditā,
uitia ſibi præoccupēt.Mēs deo dicata,ſic caueat minora
uitia ut maiora: quia à minimis incipiunt qui in maxima
p̄ruūt. Satis delicate ſe palpat,q uult ſine labore magno
ſtudioq; cōtinuo uel uitia ſuperare, uel uirtutes acq̄rere.
Aīa autē mole carnis preſſa ſicut difficile ad uirtutes ſur-
git,ita facile in uitia cadit:quia iſta in imo ſunt: illæ uerò
in ſumma arce cōſiſtunt. Deniq; nōnulli quia nō pro dei
amore ſeculo renūciāt,laborare nō curāt. Vtinā ꝙ mūdū
Nota. relinquimꝰ,uoluntatis,ſit,nō neceſſitatis.Qui eñ non ri
gida intentione mōachi profeſſionē ſectant, quāto ſupni
amoris propoſitum diſſolute appetunt: tāto procliuiꝰ ad
mūdi amorē denuo reducunt.Ex quibus alij corporis uo
luptatē,alij honorē requirūt.Sed q ad hoc conuerſationē
ſanctitatis prætendit,ut alijs quandoq; præeſſe deſideret,
iſte nō diſcipulus Xp̄i,ſed prauitatis ſectator exiſtit. Fer-
re enim crucē,& nō moris hypocritarum eſt.Ille aūt qui ſe
pro deo duritiæ tradidit monachorū,aſſiduus debet eſſe ī
orationibꝰ, lachrymas ſuas deo, nō hoībꝰ offerre ieiunia
in aurigæ modū pro laſſitudine & uiribꝰ corporis tempe
rare. Quapropter nō pigeat te bone frater quantū potes
actibus,ſanctis inſiſtere,ut laboris tui fructus q̄nq; p̄oſſis
recipere.Hoc ſolum attēde ꝙ monachus factus es:& ideo
ea age quæ monachi ſunt.Inter eos cū quibus uiuis,ſecta
re meliores. In omni gradu & ordine optimis permixta
ſunt peſſima. Animoſos ſenes & pertinaces,quos uides ī
his abūdare periculoſis tēporibus,noli imitari.Mores ui
tamq; illorū fuge,ne tibi ſint in laqueū & ruinā. O quàm
multos ſenes & iudices Iſrael turpitèr uitā ſuā negligen-
tes rex Babylonis in terra captiuitatis & cōfuſionis poſſi
det,& quàm multi iuuenes ſpū feruentes, dño ſeruientes
uim faciunt cælo,totiſq; uiribꝰ ſibi diripiūt illud? Vtinā
taliū præconia iuuenum noſtri imitarent ſenes,ut annoſa
redderet ſenecta quod tenera fert ſpōte adoleſcētia. Si tu Nota.
uis p̄ficere,non reſpicias qd mali faciāt alij ſed quid boni
ipſe facere debeas.Nónne cernis negociatores & milites
multa ſuſtinere pericula,ut ad incertos honores & peritu
ras diuitias perueniant? Iſti quippe ſeruāt cum aīæ diſcri
mine quæ cū pluribꝰ tribulationibꝰ inueniūt. Quid ergo
tibi dic rogo faciendum eſt,qui uenditis oībus precioſam
quæris margaritā,& emptum habes agrum ubi theſaurus
latet quē fur auferre nō pōt? Neceſſe eſt tibi oēs inſidias
præcauere ſolicite,ne ſi ruinā paſſus fueris,pro gloria ha
beas ignominiā. Quāuis ſis in tuto,noli eſſe ſecurus.Fre
quenter in media trāquillitate,uitiorū ſyrtibus incauti &
deſides obruunt. Quāta prohdolor animātia nutrit huiꝰ
ſeculi deſertū,quæ negligētes monachos duris morſibus
depaſcūt? Et qm̄ credo te poſſe plus p̄ficere orōne, quàm
iſta noſtra exhortatiōe,addā & formulā orādi,ut legendo
& orādo,eſurieti aīæ duplicē tribuas refectionē: & quod
deſideras,apud deū facilius ualeas obtinere.Nimio enim
coactus deſiderio quod de ſalute tua habeo,iſtud ſupra ui
res meas aſſumpſi negocium, ut uinculis uerborum meo-
rum ad inſtructionem tuam patrum ſentētias colligerem.
Hæc tu meditare,hæc ī tabulis cordis tui ſcribe.Et ut ſci-
as per quam incedere debeas, & ut perficere poſſis opere
quod diſcis lectione,clama ad deum (ſine quo nihil boni
agitur)clama pręcor clamore magno ī toto corde tuo,&
flebilis ſuplexq; tu ora.

Finis.

INCIPIT SCALA CLAVſtralium,ſiue de modo orandi.

CVM DIE QVADAM
corporali manuum labore occupatus,
de ſpiritualis hominis exercitio cogita
re cœpiſſem, quatuor ſpirituales gra-
dus animo cogitanti ſe ſubito obtule-
rūt,ſcilicet lectio, meditatio,oratio,&
contemplatio.Hæc eſt ſcala clauſtraliū
qua te terra in cælum ſubleuant gradibus quidem diſtin-
cta paucis:immenſæ tamen & incredibilis magnitudinis.
Cuiꝰ extrema pars terræ innixa eſt: ſuperior uerò nubes
penetrat,& ſecreta cælorum rimatur. Hi gradus ſicut no-
minibus & numero : ita ordine & munere ſunt diſtincti.
Quorum proprietates & officia quidem ſingula quid cir
ca nos efficiant,quomodo inter ſe inuicem differāt & præ
emineāt,ſi quis diligenter inſpiciat,quicquid laboris aut
ſtudij impenderit in eis, breue reputabit & facile,præ uti
litatis & dulcedinis magnitudine.Eſt autem lectio,ſedula
ſcripturarum cum animi intentione inſpectio.Meditatio
eſt ſtudioſa mētis actio, occultæ ueritatis notitiam ductu
propriæ rationis inueſtigans.Oratio eſt deuota cordis in
tentio in deum pro malis amouendis,& bonis adipiſcen-
dis. Contemplatio eſt mentis in deum ſuſpenſæ eleuatio
æternæ dulcedinis gaudia deguſtans.

Deſcriptio officiorum quatuor graduum.

Aſſignatis ergo quatuor graduū deſcriptionibus,re
ſtat ut eorum officia uideamus. Beatæ igitur uitæ dulce-
dinem lecti inquirit : meditatio inuenit : oratio poſtulat: Matt.7.
contemplatio deguſtat. Vnde ipſe dñs dicit. Quærite,&
inuenietis

inuenietis:pulſate,& aperietur uobis. Quærite legendo
& inuenietis meditando.Pulſate orando:& aperietur uo
bis contemplando.Lectio quaſi ſolidum cibum ori appo-
nit.Meditatio maſticat & frangit.Oratio ſaporem acqui
rit.Contemplatio eſt ipſa dulcedo quæ iucundat & refi-
cit.Lectio in cortice:meditatio in adipe:oratio in deſide-
rij poſtulatione:contemplatio in adeptæ dulcedinis dele-
Exēplū. ctatione.Quod ut expreſſius uideri poſſit: unum de mul-
Matt.5. tis ſupponam exemplum.In lectione audio.Beati mundo
corde quoniam ipſi deum uidebunt.Ecce breue uerbum:
ſed ſuaui & multiplici ſenſu refertum. Ad paſtum animæ
quaſi uuam miniſtrauit : quàm poſtquam anima diligen-
ter inſpexit:dicit intra ſe.Pōt aliquid boni eſſe. Redibo
ad cor meūm:& tentabo ſi fortè intelligere,& īuenire po-
tero mundiciam hanc. Precioſa enim & deſiderabilis eſt
res iſta:cuius poſſeſſores beati dicuntur:quibus uiſio dei
(quæ eſt uita æterna)promittitur:quæ tot ſacræ ſcriptu-
ræ teſtimonijs collaudatur.Hoc ergo ſibi plenius explica
ri deſiderās,incipit hanc uuā maſticare & frangere,eamq;
quaſi in torculari ponit:deinde excitat rationem ad in-
quirendum quid ſit, & quomodo haberi poſſit hæc adeo
precioſa & deſiderabilis mundicia.¶Officium meditatio
nis.¶Accedens ergo ſedula meditatio nō remanet extra:
non hæret in ſuperficie:ulterius pedem figit. Interiora pe
netrat:ſingula rimatur:attente cōſiderat ꝙ non dixit bea
ti mundo corpore:ſed corde,quia non ſufficit manus ha-
bere innoxias à malo opere: niſi à prauis cogitationibus
mundemur in mente.Quod auctoritate prophetæ confir-
Pſal.23. matur dicentis : Quis aſcendet in montem domini,aut
quis ſtabit in loco ſancto eius? Innocēs manibus & mun-
do corde.Item conſiderat quantum hanc cordis mundi-
Pſal.50. ciam optabat idem propheta,qui orās dicebat.Cor mun-
Pſal.65. dum,inquit,crea in me deus.Item: Si aſpexi iniquitatem
in corde meo:non exaudiet dominus.Cogitat quàm ſoli-
citus erat in hac cuſtodia beatus Iob,qui dicebat.Pepigi
fœdus cum oculis meis:ne cogitarem quidem de uirgine.
Iob.31. Ecce quantum arctabat ſe uir ſanctus:qui claudebat ocu-
los ſuos,ne uideret uanitatem:ne fortè incautus reſpice-
ret quod poſtea inuitus deſideraret.Poſtquam hæc & hu
iuſmodi de cordis mundicia pertractauit: incipit cogita-
re de eius præmio:quàm glorioſum & delectabile eſt uide
re faciem deſideratā domini , ſpecioſi forma præ filijs ho-
minum.Non eſſe iam abiectum & uilem:non habētem ſpe
ciem qua ueſtiuit eū mater ſua ſynagóga:ſed ſtola immor
talitatis indutum,& coronatum diademate:,quo corona-
uit eum pater ſuus,in die reſurrectionis & gloriæ:die quā
fecit dominus.Cogitat ꝙ in illa uiſione erit ſacietas illa,
Pſal.16. de qua dicit propheta. Satiabor cum apparuerit gloria
tua.Vidèsne quātum liquoris emanauit ex minima uua?
Matt.5. quantus ignis ex hac ſcintilla ortus eſt? quātum hæc mo-
dica maſſa.Beati mundo corde quoniam ipſi deum uide-
bunt,in incude meditationis extenſa eſt? Sed quātum ad-
huc poſſet extēdi:ſi accederet aliquis talia expertus? Sen
tio enim ꝙ puteus altus eſt:ſed ego adhuc rudis tyro in
quo pauca hæc haurirem uix inueni. His anima facibus
inflammata,his incitata deſiderijs,fracto alabaſtro ſuauita
tem unguenti præſentire incipit:necdum guſtu:ſed quaſi
nariū odoratu . Et ex hoc colligit quàm ſuaue eſſet huius
mundiciæ ſentire experientiam:cuius meditationem no-
uit adeò eſſe iucundam.Sed quid faciet? Habendi deſide
rio æſtuat:ſed non inuenit apud ſe quomodo habere poſ-
ſit:& quanto plus inquirit,plus ſitit. Dum apponit medi
tationem,apponit & dolorem:quia ſitit dulcedinem,quā
in cordis mundicia meditatio eſſe monſtrat , ſed non præ-
guſtat.Non enim eſt legentis atq; meditantis hanc ſenti
re dulcedinem:niſi data fuerit deſuper.Legere enim & me
ditari:tam bonis quàm malis commune eſt. Et ipſi phſlo-
Roma.1. ſophi gentium:in quo ſumma ueri boni conſiſteret,ductu
rationis inuenerunt:ſed quia cum deum cognouiſſent,nō
ſicut deum glorificauerunt:& de ſuis uiribus præſumētes
Pſal.11. dicebant. Linguam noſtram magnificabimus, labia no-
ſtra à nobis ſunt:quis noſter dominus eſt,non meruerunt
percipere:quod potuerunt uidere.Euanuerunt in cogita
tionibus ſuis:& eorum ſapientia deuorata eſt : quàm eis Roma.1.
contulerat humanæ ſtudium diſciplinæ , non ſpiritus ſa- p̄s.106.
pientiæ:qui ſolus dat ueram ſapientiam: ſapidam ſcilicet
ſcientiam:quæ animam cui inhæſit inæſtimabili ſapore iu
cundat & reficit.Et de illa dictum eſt:Sapientia non intra
bit in maleuolam animam.Hæc autem à ſolo deo eſt.Offi- Sapiē.1.
cium enim baptizandi dominus conceſſit multis: poteſta
tem uerò & auctoritatem in baptiſmo remittēdi peccata,
ſibi ſoli retinuit.Vnde Ioannes antonomatice & diſcreti-
ue de eo dixit:Hic eſt qui baptizat.Sic de eo poſſumus di Ioan.1.
cere.Hic eſt qui ſapientiæ ſaporem dat: & ſapidam animā
facit.Sermo ſiquidem datur multis ,ſed ſapientia paucis:
quā diſtribuit dominus cui uult,& quomodo uult.¶Offi
cium orationis.¶Videns autem anima & ad deſideratam
cognitionis & experientiæ dulcedinem per ſe non poſſit
attingere & quanto magis ad cor altum accedit, tāto ma- Pſal.63.
gis exaltatur deus:humiliat ſe,& confugit ad orationem,
dicens.Domine qui non uideris niſi à mundis cordibus:
inueſtigaui legendo:meditando quæſiui quomodo habe
ri poſſit uera cordis mundicia:ut ea mediante,uel ex mo-
dica parte poſſem te cognoſcere. Quærebam uultum tuū
domine:uultum tuum requirebam . Diu meditatus ſum
in corde meo:& in meditatione mea exarſit ignis ac deſi- Pſal.38.
derium amplius cognoſcendi te. Dum panem ſacræ ſcri-
pturæ mihi frangis:in fractiōe panis magna cognitio eſt.
Et quantum plus te cognoſco,plus te cognoſcere deſide-
ro:non iam in cortice literæ:ſed in ſenſu experientiæ.Nec
hoc peto domine propter merita mea: ſed pro tua miſeri-
cordia.Fateor enim quia indigna & peccatrix ſum :ſed & Mat.15.
catelli edunt de micis quæ cadunt de menſa dominorum
ſuorum.Da mihi domine arram hæreditatis futuræ, ſaltē
guttam cæleſtis pluuiæ :qua refrigerem ſitim meam:quia
amore ardeo.¶Officium contemplationis.¶His & huiuſ
modi ignitis eloquijs ſuum inflammat deſiderium :ſic oſtē
dit ſuum affectum.His incantationibus aduocat ſpōſum.
Dominus autem , cuius oculi ſuper iuſtos: & aures eius Pſal.33.
non ſolum ad preces,ſed ipſas preces eorum non expectat
donec ſermonem finierint:ſed medium orationis curſum
interrumpens feſtinus ingerit ſe:& animæ deſideranti ſe-
ſtinus occurrit) cæleſtis rore dulcedinis circunfuſus , un-
guentis optimis delibutus,animam fatigatam recreat:eſu
rientem reficit:aridam impinguat:& facit eam terrenorū
obliuiſci:memoria ſui eam mirabiliter fortificando ,uiui-
ficando,& inebriando, ac ſobriam reddendo. Et ſicut in
quibuſdam carnalibus officijs anima à deo uincitur carna
li concupiſcentia,quod omnem uſum rationis amittit, &
fit homo quaſi totus carnalis: ita merito in hac ſuperna
contemplatione ita conſumuntur & abſorbentur carna-
les motus ab anima:ut in nullo caro ſpiritui contradicat:
& fiat homo quaſi totus ſpiritualis. ¶Signa ſpiritus ſancti
ad animam uenientis.¶Sed ô domine quomodo compe-
rimus quando hæc facis :& quod ſignum aduentus tui?
Nunquid huius conſolationis & lætitiæ teſtes & nuncij
ſunt ſuſpiria & lachrymæ? Si ita eſt:noua eſt antiphraſis
iſta:& ſignificatio inuſitata. Quæ enim conuentio conſo
lationis ad ſuſpiria:lætitiæ ad lachrymas? ſi tamen iſtæ di
cendæ ſunt lachrymæ:& nō potius roris interioris deſu-
per infuſi ſuperfluens abundātia:& ad interioris ablutio-
nis indicium exterioris hominis purgamentum: ut ſicut
in baptiſmo puerorum per exteriorem ablutionem ſigni-
ficatur & figuratur interior animæ ablutio : ita hic econ-
tra exteriorem ablutionem,interior præcedat purgatio.
O fœlices lachrymæ per quas maculæ interiores purgan
tur per quas peccatorum incendia extinguuntur . Beati
qui ſic lugetis:quia ridebitis;In his lachrymis agnoſce ô
anima ſponſum tuum:amplectere deſideratum.Nunc tor-
rente uoluptatis te inebria:ſuge ab ubere conſolationis
eiꝰ lac & mel.Hæc ſunt mirāda munuſcula & ſolatio quæ
dedit tibi ſpōſus tuus:gemitus ſcilicet & lachrymæ . Ad

ducit tibi potum in his lachrymis in menſura. Hæ lachrymæ ſunt tibi panes die ac nocte: panes utiq; confirmantes cor hominis: & dulciores ſuper mel & fauum. O domine Ieſu, ſi adeò ſunt dulces iſtæ lachrymæ quæ ex memoria & deſiderio tui excitantur: quàm dulce erit gaudium qđ ex manifeſta tui uiſione capietur? Si adeo dulce eſt flere pro te: quàm dulce erit gaudere de te? Sed quid huiuſmodi ſecreta colloquia proferimus in publicum? Cur ineffabiles, & inenarrabiles affectus, uerbis communibus conamur exprimere? Inexperti talia non intelligunt: niſi ea expreſſius legant in libro experientiæ: quos ipſa doceat unctio. Aliter autem litera exterior non prodeſt quicquam legenti. Modicū ſapida eſt lectio exterioris literæ: niſi gloſſam & interiorem ſenſum ſumat ex corde. ¶Quomodo remanet anima ſpiritusſancti feruore diſcedente. ¶O anima diu protraximus ſermonem. Bonum enim erat nos hic eſſe: cum Petro & Ioanne contemplari gloriam ſponſi: & diu manere cum illo. Si uellet hic fieri non duo, non tria tabernacula, ſed unum: in quo eſſemus ſimul, & ſimul delectaremur. Sed iā dicit ſponſus. Dimitte me: iam enim aſcendit aurora: iam lumen gratiæ & uiſitationem quam
Gene.32 deſiderabas accepiſti. Data ergo benedictione: mortificato neruo femoris: & mutato nomine de Iacob in Iſrael: paulisper ſecedit ſpōſus diu deſideratus: cito elapſus. Subtrahit ſe tam à prædicta uiſione, quàm à dulcedine cōtemplationis: manet tamen præſens quantum ad gubernationem. ¶Hic redditur cauſa quare ſpiritusſancti feruor animam aliquantum deſerit. ¶Sed ne timeas ô ſponſa, ne deſperes, ne exiſtimes te contemni: ſi paulisper tibi ſubtrahit ſponſus faciem ſuam. Omnia iſta cooperantur tibi in bonum: & de acceſſu & receſſu lucrum acquiris: tibi uenit: tibi & recedit. Venit ad conſolationem: recedit ad cēutelā: ne magnitudo cōſolationis extollat te, ne ſi ſemper apud te ſit ſponſus incipias contemnere ſodales: & hanc continuam uiſitationem non iam gratiæ attribuas ſed naturæ. Hanc autem gratiam: cui uult & quando uult ſponſus tribuit, non quaſi iure hæreditario poſſidetur. Vulgare prouerbium eſt: ꝙ nimia familiaritas parit contemptum. Re-
Nota. cedit ergo ne fortè nimis aſſiduus contemnatur: & abſens magis deſideretur: deſideratus auidius quæratur: diu quæſitus, tandem gratius inueniatur: Præterea ſi nūquam deeſſet hic conſolatio (quę reſpectu futuræ gloriæ quæ reuelabitur in nobis, ænigma eſt & ex parte) putaremus forte hic habere ciuitatem manentem, & minus inquireremus futuram. Ne ergo exilium deputemus pro patria: arram pro precij ſumma: uenit ſpōſus & recedit uiciſſim: nunc conſolationem afferens, nunc uniuerſum ſtatum noſtrum in infirmitatem commutans: paulisper nos permittit guſtare quàm ſuauis eſt, & antequam plenè ſentiam⁹. ſe ſubtrahit: & ita quaſi alis expanſis ſupra nos uolitans, prouocat nos ad uolandum. Quaſi dicat: Ecce parum guſtaſtis quàm ſuauis ſum & dulcis: ſed ſi uultis plenè ſaturari hac dulcedine: currite poſt me in odorem unguentorū meorum: habentes ſurſum corda, ubi ego ſum in dextra dei patris. Ibi uidebitis me non per ſpeculum in ænigmate, ſed facie ad faciem: & plenè gaudebit cor ueſtrum: & gaudium ueſtrum nemo tollet à uobis. ¶Cura & diligentia adhibēda eſt animæ ne omnino à deo deſeratur. ¶Sed caue tibi ô ſponſa quando abſentat ſe ſponſus, non longe abibit: etſi non uides eum ipſe tamen uidet te ſemper: plenus oculis ante & retro. Nunquam potes eum latere. Habet etiam circa te nūcios ſuos ſpiritus, quaſi ſagaciſſimus exploratores, ut uideant quomodo abſente ſponſo conuerſeris: & accuſent te coram ipſo: ſi aliqua ſigna laſciuiæ & ſcurrilitatis in te deprehēderint. Zelotypus eſt ſpōſus iſte. Si forte alium amatorē receperis: ſi alijs magis placere ſtudueris: ſtatim diſcedet à te: & alijs adherebit adoleſcętulis. Delicatus eſt ſponſus iſte: nobilis & diues eſt: ſpecioſus forma præ filijs hominum, & ideò non niſi ſpecioſam dignatur habere ſponſam. Si uiderit in te maculā, ſiue rugam: ſtatim auertit oculos. Nullam enim immunditiam poteſt ſuſtinere. Eſto ergo caſta: eſto uerecunda & humilis: ut ſic à ſponſo tuo merearis frequenter uiſitari. Timeo ne diutius detinuerit nos ſermo iſte: ſed ad hæc cōpulit me materia fertilis pariter & dulcis: quàm ego non protrahebam ſpontaneus: ſed neſcio qua eius dulcedine trahebar inuitus. ¶Officia & effectus ſingulorum graduū per repetitionē. ¶Vt ergo quæ diffuſius dicta ſunt ſimul iuncta melius uideantur: prædictorum ſummam recapitulando colligamus. Sicut in prædictis exemplis prænotatum eſt, uideri poteſt quomodo prædicti gradus cohæreant: & ſicut temporaliter, ita & cauſaliter ſe præcedant. Lectio enim quaſi fundamentum primo occurrit: & data materia, mittit uos ad meditationem. Meditatio uerò quid appetendum ſit diligentius inquirit: & quaſi effodiens, theſaurum inuenit, & oſtendit. Sed cum per ſe obtinere non ualeat: mittit nos ad orationem. Oratio ſe totis uiribus erigens ad dominum: impetrat theſaurum deſiderabilem, contemplationis ſuauitatem. Hæc autem adueniens, prædictorum trium laborem remunerat: dum cæleſtis rore dulcedinis animam ſitientem inebriat. Lectio ergo eſt ſecundum exterius exercitium. Meditatio ſecundum interiorem intellectum. Oratio ſecundum deſideriū. Cōtemplatio ſuper omnem ſenſum. Prim⁹ gradus eſt incipientium. Secundus eſt proficientium. Tertius eſt deuotorum. Quartus beatorum. Hi autem gradus ita concatenati ſunt, & uicaria ope ſibi inuicem deſeruiunt: quod præcedētes ſine ſubſequētibus, aut parum, aut nihil proſint. Sequentes uerò ſine præcedētibus, aut raro, aut nunquā haberi poſſunt. Quid enim prodeſt lectione continua tēpus occupare: ſanctorum geſta & ſcripta legendo tranſcurrere, niſi ea etiam maſticando & ruminando, ſuccū eliciamus: & tranſglutiendo uſq; ad cordis intima tranſmittamus: ut ex his diligenter conſideremus ſtatum noſtrū: & ſtudeamus eorum opera agere, quorum facta cupimus lectitare? Sed quomodo hæc cogitabimus, aut quomodo cauere poterimus ne falſa aut inania quædam mēditādo, limites à ſanctis patribus cōſtitutos tranſeamus, niſi pri⁹ Nota.
circa huiuſmodi aut ex lectione aut ex auditu fuerimus inſtructi? Auditus enim quodammodo pertinet ad lectionem. Vnde ſolemus dicere non ſolum libros ipſos nos legiſſe quos nobis ipſis uel alijs legimus: ſed illos etiā quos à magiſtris audiuimus. Itē quid prodeſt homini ſi per meditationem quæ agenda ſunt uideat: niſi orationis auxilio & dei gratia ad ea obtinēda conualeſcat? Omne ſiquidem datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt: deſcendens à patre luminum: ſine quo nihil puſſumus facere: ſed ipſe in nobis facit opera: non tamen omnino ſine nobis. Cooperatores enim dei ſumus ſicut dicit apoſtolus. Vult ſiquidem deus ut eum adiuuemus: & ut ei aduenienti & præſtolanti ad oſtium, aperiamus ſinum Iacob.1.
uoluntatis noſtræ: & ei conſentiamus. Hunc conſenſum exigebat à Samaritana, quādo dicebat: Voca uirum tuū. Quaſi diceret. Volo tibi infundere gratiam: tu applica li- 1.Cor.3.
berum arbitrium. Orationem axigebat ad ea cum dicebat. Tu ſi ſcires domū dei, qs eſt qui dicit tibi, da mihi bibere: forſitan petijſſes ab eo aquam uiuam. Hoc audito quaſi ex lectiōe mulier inſtructa: meditata eſt in corde ſuo bonum ſibi fore & utile habere hanc aquam. Accēſa ergo habendi deſiderio, conuertit ſe ad rationem dicens. Domine da mihi hanc aquam: ut non ſitiam amplius: neq; ueniam huc haurire aquam. Ecce auditus uerbi domini, & ſequens ſuper eo meditatio, incitauerunt eam ad orandū. Quomodo nanq; eſſet ſolicita ad poſtulandum niſi prius Ioan.4.
eam accendiſſet meditatio? Aut quid ei præcedens meditatio contuliſſet, niſi quæ appetenda monſtrabat: ſequens oratio impetraſſet? Ad hoc ergo ut fructuoſa ſit meditatio, oportet ut ſequatur orationis deuotio: cuius quaſi effectus eſt contemplationis dulcedo. ¶Hic oſtenduntur omnes hi gradus ita eſſe ſimul iūcti ut ſint inſeparabiles. ¶Ex Ibidem.
his poſſumus colligere ꝙ lectio ſine meditatiōe arida eſt Meditatio ſine lectione erronea. Oratio ſine meditatiōe eſt tepida;

eſt tepida. Meditatio ſine oratione infructuoſa. Oratio cum deuotione contemplationis acquiſitiua. Contemplationis adeptio ſine oratione, aut rara aut miraculoſa. Deus cuius potentiæ nō eſt numerus uel terminus, & cuius miſericordia ſuper omnia opera eius: quandoq; ex lapidibus ſuſcitat filios Abrahæ: dum duros & nolentes acquieſcere cogit ut uelint: & ita quaſi prodigus (ut uulgò dici ſolet) bouem in cornu trahit, quando non uocatus ſe infundit. Quod etſi quandoq; aliquibus legimus contigiſſe, ut Paulo & quibuſdam alijs: non tamen ideò debemus nos quaſi deum tentando diuina præſumere: ſed facere quod ad nos pertinet: legere ſcilicet & meditari in lege dei: orare ipſum ut adiuuet infirmitatem noſtram: & uideat imperfectum noſtrum: quod ipſe docet nos facere di-
Ioan.16. cens. Petite & accipietis: quærite & inuenietis: pulſate &
Matt.11. aperietur uobis. Nunc enim regnum cælorum uim patitur: & uiolēti rapiunt illud. Ecce præſignatis diſtinctionibus perſpici poſſunt prædictorum graduum proprietates quomodo ſibi cohæreant: & quid ſinguli in nobis efficiant. Beatus homo cuius animus à cæteris negocijs uacuus, in his quatuor gradibus uerſari ſemper deſiderat: qui uēditis uniuerſis quæ habuit emit agrū illum in quo latet theſaurus deſiderabilis: ſcilicet uacare & uidere quā ſuauis eſt dominus: qui in primo gradu exercitatus, in ſecundo circumſpectus, in tertio deuotus, in quarto ſupra ſe leuatus per has aſcenſiones quas in corde ſuo diſpoſuit,
Pſal.83. aſcendere de uirtute in uirtutem, donec uideat deū deorum in ſion. Beatus cui hoc ſupremo gradu uel modico tempore conceditur manere. Qui uerè poteſt dicere: ecce ſentio geatiam domini: ecce cum Petro & Ioanne gloriā eius in monte contemplor: ecce cum Iacob plerunq; Rachelis amplexibus delector. Sed caueat ſibi iſte ne poſt cōtēplationē iſtam qua eleuatus fuerit uſq; ad cælos, inordinato caſu corruat uſq; ad abyſſos: nec poſt dei uiſionē ad laſciuos mundi actus & carnis illicebras cōuertat. Cū uerò mentis humanæ acies infirma, ueri luminis illuſtrationem diutius ſuſtinere non poterit: ad aliquem trium graduum per quos aſcenderat, leuiter & ordinate deſcendat: & alternatim modo in uno: modo in altero: ſecundum modum liberi arbitrij, pro ratione loci & temporis demoretur: tanto iam deo uicinior: quanto à primo gradu remotior. Sed heu fragilis & miſera humana conditio. Ecce ductu rationis, & ſcripturarum teſtimonijs aperte uidemus in his quatuor gradibus bonæ uitæ perfectionem contineri: & in his ſpiritualis hominis exercitium debere uerſari. Sed quis eſt qui hūc uiuendi tramitem teneat? Quis eſt hic: & laudabimus eum? Velle multis adiacet: ſed perficere paucis Et utinam de iſtis paucis eſſemus. ¶Quatuor cauſæ retrahunt nos ab his quatuor gradibus. ¶Sunt autem quatuor cauſæ quæ retrahunt nos plerumq; ab iſtis gradibus: ſcilicet ineuitabilis neceſſitas, honeſtæ actionis utilitas, humana infirmitas, mundialis uanitas. Prima eſt excuſabilis: ſecunda tollerabilis: tertia mirabilis: quarta culpabilis, Illis enim quos huiuſmodi nouiſſima cauſa à
Eſaiæ.5. ſancto propoſito retrahit, melius erat gloriam dei non cognoſcere: quam poſt agnitam retro ire. Quam utiq; excuſationē habebit iſte de peccato? Nōnne ei iuſte poteſt dicere dominus. Quid debui tibi facere: & non feci? Non eras, & creaui te: peccaſti, & diaboli ſeruum te feceras: & redemi te. In mundi circuitu cum impijs currebas: & elegi te. Dederam tibi gratiam in cōſpectu meo: & uolebam facere apud te manſionem: tu uerò deſpexiſti me: & non ſolum ſermones meos, ſed meipſum proieciſti retrorſum, & ambulaſti poſt concupiſcentias tuas. Sed ô deus bone, ſuauis, & mittis, amicus dulcis, conſiliarius prudens, adiutor fortis: quam inhumanus, quàm temerarius eſt qui te abijcit: qui tam humilem, tam manſuetum hoſpitem à ſuo corde repellit? O quàm infelix & damnoſa commutatio: creatorem ſuum abijcere, & prauas noxiasq; cogitationes recipere illud etiam ſecretum cubile ſpiritusſancti ſecretū cordis quod paulò ante cæleſtibus gaudijs intendebat, tam ſubito immundis cogitationibus & peccatis tradere conculcandum? Adhuc in cor calent ſponſi ueſtigia: & iam intromittuntur adulterina deſideria. Male conueniēs & indecorum eſt aures quæ modo audierunt uerba quæ nō licet homini loqui, tam cito inclinari ad fabulas & detractiones audiendas. Oculi qui ſacris lachrymis modo baptizati erant, repente conuerti ad uidēdas uanitates. Lingua, quæ modo dulce epithalamium decantauerat: quæ ignitis & perſuaſorijs eloquijs ſuis cum ſpōſo reconciliauerat ſponſam, & introduxerat eam in cellam uinariam, iterum conuerti ad uana eloquia, ad ſcurrilitates, ad cōcinnandum dolos, ad detractiones. Abſit à nobis domine. Sed ſi forte ex humana infirmitate ad talia dilabimur, nō ideò deſperemus, ſed iterum recurramus ad clementem medicum: qui ſuſcitat de terra inopem, & erigit de ſtercore pauperem, Et qui non uult mortem peccatoris, iterum curabit & ſanabit nos. Iam tempus eſt ut epiſtolæ finem Pſal.112.
imponamus. Oremus ergo deum ut impedimenta quæ nos ab eius contemplatione retrahunt, in preſenti nobis mitiget, in futuro nobis penitus auferat: qui per prædictos gradus de uirtute in uirtutem nos perducat donec uideamus deum deorum in ſion. Vbi electi nō guttatim, non interpolatim percipient diuinæ cōtemplationis dulcedinem: ſed torrente uoluptatis indeſinenter repleti, habebunt gaudium quod nemo tollet ab eis, & panem incōmutabilem, pacem in idipſum. Tu ergo frater mi. Goffrede, ſi quando datum tibi fuerit deſuper prædictorum graduum celſitudinem conſcendere, memēto mei. Et ora pro me cum tibi bene fuerit, ut ſic cortina cortinam trahat: & qui audit, dicat ueni.

EINIS.

FORMVLA HONESTAE VITAE.

PETIS A ME FRAter chariſſime quod necdum à ſuo prouiſore audiui aliquem petijſſe. Verūtamen quia id inſtanter tua poſcit deuotio, cui iuſte & rationabiliter petenti aliquid in Chriſti nomine, negare non ualeo, formulam honeſtæ uitæ breui tibi ſermone depingam: quam ſi in Chriſti amore uel dilectione exardeſcens perſeueranter ſeruaueris, uitam proculdubio conſequeris æternam. Vt ergo ab interiori homine ad exteriorem ſermo procedat, ita circa tui puritatem cordis te inde- Eſai.66.
ſinenter ſtudere oportet, quo tutius puritatis amator deus illic ſedere tanquam in cælo ſibi collocare dignetur. Iuxta illud: Cælum mihi ſedes eſt. Et anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Neceſſe eſt igitur uigilanter intendas cogitationes tuas ad bonum ſemper & honeſtum dirigere, ut uidelicet cogitare uel meditari coram deo pertimeſcas, qđ in præſentia hominum dicere uel facere merito erubeſceres: ſciens ꝙ ſicut per uerba uel facta innoteſcimus homini, ſic nimirum per cogitationes cuncta ſcrutanti ſpiritui: quia quod agunt hominibus dicta, eadem deo cogitationes. Deus enim nouit cogitationes hominum quia uanæ Pſal.93.
ſunt. Et ſicut nulla eſt ei inuiſibilis creatura, ſic omnino nihil poteſt cogitari quod eum lateat. Viuus eſt enim ſermo Hebr.5.
dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſq; ad diuiſionem animæ ac ſpiritus, compagū quoq; ac medullarum, & diſcretor cogitationum cordis. Sit tibi quoq; Ieſus ſemper in corde: & nunquam imago crucifixi ab animo tuo recedat. Hic tibi ſit cibus & pot⁹, dulcedo & conſolatio tua, mel tuum & deſiderium tuum, lectio tua & meditatio tua, oratio & contemplatio tua, ui-

ta,mors,& reſurrectio tua.Semper cogita illum,nuc po-
ſitum in præſepio & pannis inuolutum,modo in templo
patri à parentibus præſentatum,nunc fugientem in Ae-
gyptum,ibi diu in extrema paupertate & indigentia cō-
morantem,& inde maximo cum labore redeuntem,modo
in templo audientem doctores & interrogantem,qui do-
Canti.2 cet hominem ſcientiam:& poſtea parentibus ſubditum,
p̄s.144. cui iure omnis creatura ſubditur. Deinde eſurientem in
deſerto & ſitientē,qui eſt panis uitæ, & fons ſapientiæ,
qui paſcitur inter lilia:& implet omne animal benedictio-
ne.Modo fatigatum ex itinere,ſedere ſic ſupra fontem,cū
mulicrcula ſola ſolum loquentem,totius mundi ſtatum re
gentem.Poſtea factum in agonia prolixius orantem &
omnia omnibus ſufficienter adminiſtrantem. Ab angelo
etiam ipſe qui eſt dulcedo & conſolatio angelorum & ho
minum,conſolationem nihilominus recipientem. Aut ad
columnam totius orbis ſuſtentamentum ligatum & flage
latum.Ipſum(qui eſt angelorum ſplendor)ſputis illitum,
palmis in facie percuſſum,ſpinea corona coronatum, op-
probrijs ſaturatum.Ad ultimum cum iniquis deputatum,
& pro te in cruce pendentem & morientem:atque ſpiritū
Canti.1. ſuum in manus patris commendantem. Sic nimirum erit
faſciculus myrrhæ dilectus tuus,ſic inter ubera tua com-
morabitur.Sic de omnibus anxietatibus & amaritudini-
bus domini dei tui colliga quaſi faſciculum, ut amarum,
poculum lachrymarum tibi conficias.Quod ſi quando ar
dentiſſimo Chriſti amore ſuccenſus,uolueris cum apoſto
2.Cor.5 lo iam illum cognoſcere,& non ſecundum carnem , leua-
bis parum mentis oculos ad uictoriam refugentis,ad glo
riam aſcendentis,ad glorioſam maieſtatem in gloria dei
Coll.3. patris ſedentis atque regnantis,quæ ſurſum ſunt ſapiens.
& quæ ſurſum ſunt quærens , ubi Chriſtus eſt in dextera
dei ſedens.Nec tamen ibi longam facies moram :ne fortè
ſi diutiꝰ ſcrutator maieſtatis fueris,obruaris à gloria.Sanè
ante omnia te debere noueris omnem cordis elationem,
pu.25. iactantiam atque arrogantiam(quaſi uenenatas aſpides)
fugere,ſciens proculdubio quia immundus eſt coram deo
omnis qui exaltat cor ſuum . Itaqꝫ neminem ſpernas,ne-
mini noceas,nulli detrahas,& pro Chriſti amore omnibꝰ
prodeſſe coneris.Intantum etiam inferiorem ac cæteris
Gala.6. uiliorem te non ſolum ex intimo cordis affectu credas:ue-
rumetiam non dicas profeciſſe:ſed nec te aliquid eſſe exi-
ſtimes:iuxta illud apoſtoli. Qui ſe aliquid eſſe exiſtimat
cum nihil ſit,ipſe ſe ſeducit.Sit præterea inceſſus tuus ma
turitate plenus,grauis & honeſtus:uidelicet non fractis
greſſibus ambules aut ſcapulas dextrorſum aut ſiniſtror-
ſum urgendo,non recta ceruice,non prominenti pectore
ſeu etiam inclinato capite ſuper humerum : quæ omnia
aut leuitatem redolent,aut elationem oſtētant,aut hypo-
criſim ſapiunt.Incedens ergo,ſtans & ſedens,faciem ſem-
per habeto deorſum,reuoluens in animo tuo quod puluis
es,& in puluerē reuerteris : & cor ſurſum ubi Chriſtus
eſt in dextera dei patris ſedens. Quaquauerſum nulla cu-
rioſitate quin potius neceſſitate aſpicias. Triſtitiam autē
(maxime in cōuentu)diſſimulare te decet, quandam in
Eccle.19 facie hilaritatem prætendens, priuatim autem nunquam
ullus in diuerſa mutetur. Si quando coram alijs poſitus
ridere alicuius rei cauſa fueris compulſus(ut aſſolet)non
ſit riſus tuus excuſſus.Nam iuxta ſapiētem.Amictus cor-
poris,& riſus dentium,& greſſus hominis , enuncians de
illo.Tuis etiam interdum interpone gaudia curis. Nun-
quam ſis ocioſus quin aut legas,aut aliquid de ſacris ſcri
Eccle.33 pturis mediteris, uel certè(qđ melius eſt)rumines pſal-
mos,operando nihilominus inceſſanter quod tibi fuerit
iniunctū,ut ſemper te diabolus inueniat occupatū. Mul-
tam enim malitiā docuit ocioſitas. Illas etiam ſcripturas
libentius legas quæ præcipue erga Chriſtum , tuum ma-
gis inflammauerint intellectū.Intellige quæ dico. Dabit
enim tibi dominus in omnibus intellectum ,ſi in ſenſu co
gitaueris circunſpectionem dei. Cum oraueris , non im-
pleas aures audientium ſingultibus & ſuſpirijs,ſed inten-

te ora deum in cubiculo cordis tui.Proderit tamen ad deuotionem compunctionemqꝫ obtinendā,ſi ita ſemotꝰ fueris,ut paras manus ad deum leuando , etiam tuiipſius uocem audire poſſis.Nōnunquam ad ſubleuandum intentionem in cælum proſpicias,ut ibi ſit cor tuum ubi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens.Ab oratione iterum reuerteris ad lectionem,& iterum lectio cum faſtidium ſubmouerit,ad orationem redeas.Conſortia iuuenum(& maxime illorum qui imberbes ſunt) inquantum conuenienter poteris deuita.Nunquam alicui oculum in faciem figas. Sicut ad crucem,ſic accedas ad cibum,id eſt nunquam uoluptate ſed neceſſitate paſcaris:& fames non ſapor prouocet appetitum.Singularitatem in refectione fuge,& communitate eſto contentus:ſciens quia caro paſcenda eſt , & extinguēda ſunt uitia. Si quando aliquid ſuper apponitur,tanquam diuinitus procuratum accipe illud :hoc tamen habens in animo ſemper & uoluntate,ut tantum uel magis alteri apponatur.Pone prouidentiæ tuæ modum, ne tibi ſapiens uidearis.Semper & ubiqꝫ atqꝫ in omnibus operibus time,ne forte excedas in aliquo. Hinc beatus. Iob.Verebar,inquit,omnia opera mea:ſciens ꝙ non parceres delinquenti.Cum ad ſtratum laſſus deueneris,te honeſto modo iacendo componas,nec reſupinus iaceas,nec genua lauando calcaneos iungas ad tibias..Q. ſi forte luxuriæ te pompa concuſſerit,recordare dilectum tuum poſitum in doloribus,& uniuerſum ſtratum ſuum uariatum in infirmitate eius,hæc dicens in corde tuo. Deus meus pendet in patibulo,& ego uoluptati operam dabo?Sicqꝫ inuocato nomine ſaluatoris,ingeminando ſæpe nomē ſalutis,ceſſabit tandem(deo ſuccurrente)quaſſatio. Ruminantem pſalmos ſomnus te occupet,ut in ſomno ſomnies te dicere pſalmos.Cum ſurrexeris ad uigilias, lauda creatorem tuum ex omnibus uiribus tuis,& ad laudem redemptoris tui exalta uocem tuā in fortitudine. Poſtremo potiſſimum ſemper erga Chriſtum amorem habeto:nil præter ipſum aut propter ipſum amare memento. Prolixius quàm putaueram deſcripſi tibi quæ ipſe agere nequeo,in te adimplere deſiderās quod in me deeſſe cognoſco: quia profectus tuus meum gaudium & corona eſt in domino.

Finis.

Eiuſdem materiæ notabile documentum.

SI plenè uis aſſequi quod intēdis , duo ſunt tibi neceſſaria.Primū eſt ut ſubtrahas te ab omnibus tranſitorijs rebus& terrenis,ut nihil de eis cures, ac ſi nō eſſent.Secundum ut ita te des deo, ut nihil dicas uel facias niſi ꝙ credideris firmiter placere deo.Primū aūt aſſequeris hoc modo.Omnibꝰ modis qbꝰ potes te uilifica , te nihil reputando eſſe ,ſed credas oēs hoīes eſſe bonos & meliores te,magiſqꝫ placere deo.Quæcūqꝫ audis uel uides ī religioſis pſonis, puta bona intentiōe dici uel fieri, etiā ſi cōtraria uideātur,Nā humana ſuſpicio facite fallit.Nulli diſpliceas.Nihil unquā de te loquaris ꝙ laudē īportet: quātūcūqꝫ ſit familiaris ille cū quo loqueris:imo plus labora celare uirtutes quàm uitia. De nullo pſus ſiniſtre loquaris(quātūcūqꝫ ſit uerū uel manifeſtū)niſi in cōfeſſiōe,& hoc ubi nō potes aliter manifeſtare peccatū tuū. Libentiꝰ accōmoda aurē tuā cū aliquis laudatur , quàm cū uituperat.Cū loqueris,uerba tua ſint rara,uera,pōderoſa,& de deo.Si ſecularis loquit tecū,& uana pponit: quàm citiꝰ potes ſuccide ſermonē , & trāsferas te ad ea q̄ dei ſunt.Quicqđ cōtingat tibi uel alij quātūcūqꝫ coniuncto,non cures:& ſi eſt aduerſum,non triſteris:ſi eſt proſperum,non læteris:ſed totum nihil puta,& lauda deum.Solicitudinem adhibe quantuncunqꝫ potes, ut uilitati tuæ ſedulus intendas.Fuge loquutoria quantum potes. Melius eſt enim ſilere quàm loqui.Poſt completorium nō loquaris:

quouſqꝫ finita ſit miſſa ſequentis diei,niſi cauſa maxima interuenerit.Cū uides aliquid quod tibi diſplicet: uide ſi hoc eſt in te,& abſcinde.Si uerò uides aliquid qđ tibi placet,uide ſi hoc eſt in te,& tene.Si nō,eſt aſſume : & ſic erunt tibi omnia in ſpeculo. De nulla re murmures cū aliquo(niſi credideris prodeſſe)quantumcunqꝫ ſit graue quod habes.Nunquam pertinaciter aliquid affirmes uel neges,ſed ſint tuæ affirmationes & negationes dubitationis ſale conditæ.A cachinnis ſemper abſtineas,rideas uerò raro,& cum paucis præſtes os tuum.Breuiter,in omnibus dictis tuis ſic te habeas , ut ſint ita quæ dubio dimittantur. ¶ Secundum aſſequeris hoc modo. Orationibus cum magna deuotione intendas, & eas dicere labora horis debitis:& quod offers in oratione,reminiſcaris in corde.Et ut ea quæ legis confirmes, diligēter recogita,& eorum imagineris ſtatum in quorum memoria hæc dixeris, Iſta tria ſemper in mente habeas,quid fuiſti , quid es , & quid eris.Quid fuiſti,quia ſperma fœtidum:quid es, quia uas ſtercorū:quid eris,quia eſca uermium, Similiter imagineris eorum pœnas qui ſunt in inferno,& ꝙ nunquā finient:& pro quàm modica delectatione tāta mala patiuntur. Similiter imagineris gloriam paradiſi,& quòd nunquam finiet,& quàm breuiter & cito acquiritur,& quantus luctus & dolor poterit eſſe illis qui pro parua re tantam gloriam amiſerint. Cum habes aliquid quod tibi diſplicet,uel times habere,cogita quod ſi tu eſſes in inferno: & illud,& quicquid nolles haberes. Et cum habes aliquid quod tibi placet,uel optas habere,cogita quod ſi eſſes in paradiſo,haberes illud,& quicquid uelles.Si autem in inferno eſſes,nec illud nec aliud quod uelles haberes. Quādocunqꝫ eſt feſtum alicuius ſancti,cogita de illo quanta ſuſtinuit propter deum ,quia breuia:& qualia adeptus eſt , quia æterna. Similiter cogita quia tranſeunt bonorū tormenta,malorum gaudia.Hi cū iſtis tormentis adepti ſunt gloriam æternam,& iſti ex indebitis gaudijs æternā pœnam.Quandocunque te uincit acedia, accipias hoc ſcriptum,& imagineris hæc omnia diligenter. Et cogita de tēpore quod ſic perdis:quòd illi qui in inferno ſunt darēt totum mundum(ſi haberent)pro eo.Cum habes aliquas tribulationes,cogita quòd illi qui ſunt in paradiſo ,carēt eis.Similiter cum habes aliquas conſolationes , cogita illos de inferno carere eis.Omni die cum uadis iacere :examina diligenter quid cogitaſti,& qđ dixiſti in die:& quomodo utile tempus & ſpatium quod datum eſt ad acquirendum uitam æternam diſpenſaſti. Et ſi bene tranſiuiſti, lauda deum:ſi male uel negligenter,lugeas,& ſequenti die non differas confiteri.Si aliquid cogitaſti,dixiſti,uel feciſti quod tuam conſcientiam multum remordeat,nō comedas antequam confitearis.Iſtud in fine pono,ut imagineris duas ciuitates.Vnam plenam omnibus tormentis,que eſt infernus.Alteram plenam omni conſolatione :quæ eſt paradiſus.Et ad unam illarum oportet te currere,Vide qđ te poſſit trahere ad malum,uel impedire à bono. Credo quod nihil inuenies.Certus ſum quod ſi bene ſeruaueris ea quæ ſunt hic,ſpiritusſanctus habitabit in te,& perfecte docebit te facere omnia.Ergo bene ſerues iſta, & nihil negligas.Et lege ea in ſeptimana bis,ſcilicet in die mercurij, & in die ſabbati:& ut inueneris te feciſſe quod ſcriptū eſt: lauda deum qui eſt pius & miſericors in ſecula ſeculorum, Amen,

FINIS.

SPECVLVM MONACHORVM.

SI QVIS EMENDAtioris uitæ deſiderio tactus:cogitationum,locutionum , operumqꝫ ſuorum ſolicitus explorator , uniuerſos exceſſus ſuos corrigere nititur:in præſentis paginæ frequēti lectione & aſſidua meditatione(tāquam in ſpeculo)interioris hominis ſui faciem contempletur. In primis ergo ex quo ſurgit ad uigilias;uitæ ſuæ tēpus per momēta ſingula debet monachus computare,& uidere ſemper ut bonū faciat,& malum caueat in omni opere ſuo, & hoc dicat ſibipſi:ſi modo moriturus eſſes,faceres iſtud?Ad pſalmodiam cor habeat:niſi fortaſſis ad aliquid ſublimius rapiatur ſed etiam omnium quæ ibi dicuntur ,uſqꝫ ad unam literam ſe pro certo nouerit debitorem uel dicendi in choro ſuo, uel audiēdi in alio. Ad interuallum debet ſtare ad orationem:uel corporis neceſſitati prouidere:ita tamen, ut uadens ſibi dici nouerit,ſurſum corda.Eſt autem ſpiritualis propoſiti detrimentum,ſi cogat infirmitas rigoris priſtini aliquantulum relaxari. Poſt lectionem eſt orandū & ſi ad legendum accedat,non tam quærat ſcientiā quàm ſaporem.Eſt autem ſcriptura ſacra puteus Iacob : ex quo hauriuntur aquæ quæ in oratione funduntur. Nec ſemp ad oratorium eſt eundem:ſed in ipſa lectione poterit contemplari & orare.Sacris altaribus, ſi ſacerdos eſt,tanquā unus ex ſummis angelis in ſpiritu totus aſſiſtat . Si miniſter,tanquam angelus domino miniſtret. Cum alijs eat ad laborem:ubi conſideret non quid agat,ſed propter quid uenerit. Ceſſante manu ſpiritus laboret uel orando, uel meditando : quamuis & in ipſo labore idipſum facere teneatur. Ad menſam non ſolum fauces cibum capiant:ſed etiam aures exhauriant uerbum dei.Non enim debet totus manducare:ſed occupetur cor ad uerbum dei:ut ſolæ fauces ſumant cibum:aures uerbum.De hoc autem plurimum gaudeat ſi ei uiliora quàm alijs apponuntur.Nam re uera feliciores ſunt qui in parcitate ſuſtinendi fuerint fortiores.In gratijs agendis pro duobus ſibi nouerit ſupplicandum:uel pro peccatis eorum quorum eleemoſynis ſuſtētatur:uel forſitan pro ſeipſo:quia corpori ſuo ſupra neceſſitatem indulſerit,Si uocatur ad colloquium:ſm regulam leniter & ſine riſu pauca uerba & rationabilia loquatur:& antequam ea proferat,bis ad limam ueniant, quàm ſemel ad linguam.Si cum ſeculari loquēdum eſt,tunc maxime adhibeat cuſtodiam ori ſuo:ut nihil proferat quod ut ædificet uidētes:& nemo dubitet cū uiderit eum uel audierit , non ædificet audientem. Sic in cunctis ſe habeat quin uerè ſit monachus.Poſt completorium ſingulis diebus capitulum ſibi teneat : & conuocatis cogitationibus ſuis ponat rationem diligenter quid ipſo die cogitatione,locutione , uel opere deliquerit publice uel priuatim:per ſingulas noctes lectum ſuum lauans:hoc eſt ſingulis peccatis lachrymis & doloribus purificatis , diligenter de ſingulis computet,In craſtino publice de apertis, de occultis uerò facturus cōfeſſionem ſecreto:quæ ut perfecta ſit tria debet habere:ſcilicet ut ſit uoluntaria, nuda, & munda.Voluntaria:id eſt ex propria deliberatione & propoſito.Nuda:ut nude prout geſſit confiteatur peccatum ſuum.Munda:ne peccatum ſuum prædicet ſicut Sodoma:ſed pura & ſimplici intentione ſe accuſet.In capitulo qui publice offendit,manifeſte reuelet tanquam aſſiſtēs iudici.In omnibꝰ ſic ibi loquatur,reſpondeat, uel proclamet,ut ſermo eius interius uel exterius ſit perunctus oleo charitatis.A nemine qualecunqꝫ munus accipiat .Neminem habeat familiarem,In omnibus fugiat ſingularitatis uel admirationis notam. Loquens nihil dicat unde multum eruditus , multùmue religioſus poſſit putari. Ad interrogata,paucis reſpondeat.Si de ſcriptura uel moribus agatur:aurem paret,non linguam, Cum loquitur,nō ſtu-